

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 8. kesäkuuta 2023
(OR. en)

9870/23

SAN 296	CYBER 150
PHARM 92	DIGIT 110
COVID-19 24	ENV 647
RECH 275	MIGR 197
JEUN 158	COPEN 197
EDUC 245	FIN 621
SOC 430	ECOFIN 578
EMPL 298	CORDROGUE 58
RELEX 702	

SAATE

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	8. kesäkuuta 2023
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2023) 298 final
Asia:	KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE Kokonaisvaltainen lähestymistapa mielenterveyteen

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2023) 298 final.

Liite: COM(2023) 298 final

Bryssel 7.6.2023
COM(2023) 298 final

**KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN
KOMITEALLE**

Kokonaisvaltainen lähestymitapa mielenterveyteen

Mielenterveys on erottamaton osa terveyttä. Kyseessä on hyvinvoinnin tila, jossa henkilö tiedostaa omat kykynsä, kykenee sietämään elämän stressiä ja antamaan panoksensa yhteisölle. Mielenterveys on tuotteliaan talouden ja osallistavan yhteiskunnan edellytys ja ulottuu henkilökohtaisia tai perheeseen liittyviä asioita laajemmalle.

Mielenterveys tai mielenterveysongelmat eivät ole irrallisia ilmiöitä, vaan niihin vaikuttavat sekä henkilökohtaiset että ulkoiset tekijät. Mielenterveyteen heijastuvat ja siihen vaikuttavat yhteiskunnan, talouden ja ympäristön tila sekä jopa koko maailman asiat. Euroopan unioni (EU) ja maailma ovat kärsineet ennennäkemättömistä kriiseistä, kuten covid-19-pandemia ja Venäjän Ukrainassa käymä hyökkäyssota, energiakriisi ja inflaatio. Ne horjuttavat ihmisten arkea, odotuksia ja luottamusta. Maapallon kolminkertainen kriisi (ilmastonmuutos, biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen ja saastuminen) pahenee entisestään. Yleistyvä digitalisaatio, väestörakenteen muutos ja radikaalit mullistukset työmarkkinoilla tuovat mahdollisuuksien ohella myös haasteita. Näiden kriisien ratkaisemisen lisäksi on olennaisen tärkeää vastata mielenterveyteen liittyviin haasteisiin, jotta voidaan vahvistaa yksittäisten ihmisten ja koko väestön selviytymiskykyä.

Mielenterveyden edistäminen on sekä yhteiskunnallisesti että taloudellisesti välttämätöntä. Ennen covid-19-pandemiaa noin 84 miljoonalla ihmisellä (joka kuudennella) EU:ssa oli mielenterveysongelmia, joista aiheutuneet kustannukset olivat 600 miljardia euroa eli yli 4 prosenttia bruttokansantuotteesta¹. Näihin ongelmiin liittyi myös merkittävää alueellista, sosiaalista sekä sukupuoleen ja ikään liittyvää eriarvoisuutta. Työpaikoilla 27 prosenttia työntekijöistä on ilmoittanut kokeneensa työperäistä stressiä, masennusta tai ahdistuneisuutta 12 viime kuukauden aikana. Tämä lisää poissaolojen todennäköisyyttä ja vaikuttaa merkittävästi niin työntekijöiden elämään kuin elinkeinoelämäänkin. **Mielenterveysongelmien jättäminen hoitamatta käy jo nyt kalliiksi**, ja valitettavasti kustannusten ennustetaan kasvavan sitä mukaa, kun maailmanlaajuiset stressitekijät lisääntyvät. Jo vuonna 2019 yli 7 prosenttia ihmisistä kärsi EU:ssa masennuksesta² ja 13 prosenttia tunsi itsensä yksinäiseksi suurimman osan ajasta.

Pandemia oli vakava uhka mielenterveydelle, erityisesti nuorten ja jo ennestään mielenterveysongelmista kärsineiden keskuudessa. Pandemian aikana yksinäisyydestä kärsivien ihmisten määrä EU:ssa kaksinkertaistui pandemiaa edeltäneisiin vuosiin verrattuna ja oli joillakin alueilla 26 prosenttia³. Yksinäisyyden lisääntyminen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen väheneminen, huoli omasta ja läheisten terveydestä, epävarmuus tulevaisuudesta sekä pelosta ja menetyksistä johtuva ahdistus⁴ loivat traumaperäisiä stressihäiriöitä.

¹ [Health at a Glance](#): Europe 2018.

² [Eurostat News – Eurostat \(europa.eu\)](#).

³ [New report: Loneliness doubles in Europe during the pandemic \(europa.eu\)](#).

⁴ [The consequences of the COVID-19 pandemic on mental health and implications for clinical practice | European Psychiatry | Cambridge Core](#).

Itsemurhat ovat toiseksi yleisin kuolinsyy nuorten (15–19-vuotiaiden) keskuudessa⁵ tieliikenneonnettomuuksien jälkeen. Arvioidaan, että lasten ja nuorten mielenterveyden heikentymisestä aiheutuu EU:ssa vuosittain noin 50 miljardin euron kustannukset⁶.

Näiden tilastojen takana on miljoonia henkilökohtaisia tarinoita. Tarinoita lapsista ja teini-ikäisistä, joille taulutietokoneista ja älypuhelimista sekä sosiaalisen median alustoista ja viestisovelluksista on tullut erottamaton osa elämää, joskus fyysisen terveyden ja mielenterveyden kustannuksella. Tarinoita sosiaalisesti syrjäytyneistä ihmisistä, jotka kohtaavat syrjintää. Tarinoita yksinäisistä vanhuksista, loppuun palaneista työntekijöistä, vanhemmista, jotka eivät enää selviä vanhemmuudesta, ja ihmisistä, jotka kokevat olevansa eristyksissä sen takia, keitä he ovat tai missä he asuvat.

Euroopan unionin perusoikeuskirjan mukaan jokaisella on **oikeus saada ehkäisevää terveydenhoitoa ja sairaanhoitoa** kansallisten lainsäädäntöjen ja käytäntöjen mukaisin edellytyksin. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin mukaan jokaisella on oikeus ajoissa annettavaan kohtuuhintaiseen, ehkäisevään, hoitavaan ja laadukkaaseen terveydenhuoltoon.

Yksi terveen yhteiskunnan piirre on oltava se, että ihmiset tietävät, että apua saa ja että tukea ja kohtuuhintaista korkealaatuista hoitoa on saatavilla. **Julkisen politiikan keskeisenä tavoitteena** tulisi olla se, ettei ketään jätetä jälkeen, että kansalaisilla on tasapuolinen mahdollisuus päästä ennaltaehkäisevien palvelujen ja mielenterveyspalvelujen piiriin koko EU:ssa ja että mielen sairauksien hoitamiseen liittyviä kollektiivisia toimia ohjaavat sosiaalinen kuntoutus ja sosiaalinen osallisuus. Tavoitteen saavuttamiseksi Euroopassa tarvitaan tehokasta ohjausta, koordinointia, vahvistettua tukea ja kohdennettuja toimia. Väestörakenteen muutosta analysoimalla pystytään suunnittelemaan kohdennettuja toimia, sillä demografiset tekijät voivat auttaa tunnistamaan riskiryhmiä, jotka saattavat tarvita erityistä tukea tai resursseja, ja toimintaa voidaan räätälöidä tämän mukaisesti.

Otettuaan huomioon nämä realiteetit ja sen, että kansalaiset peräänkuuluttivat Euroopan tulevaisuuskonferenssissa mielenterveyttä koskevia toimia, komission puheenjohtaja von der Leyen ilmoitti uudesta aloitteesta, jolla edistetään mielenterveyttä EU:ssa. Aloite on osa komission ensisijaista tavoitetta ”Eurooppalaisen elämäntavan edistäminen”, ja se on käännekohta tavassa, jolla mielenterveyttä lähestytään EU:ssa. Komission toimien taustalla on myös mielenterveydestä digitaalisessa työelämässä vuonna 2022 annettu Euroopan parlamentin päätöslauselma,⁷ jossa parlamentti kehotti EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita ottamaan huomioon työperäisten mielenterveysongelmien suuren määrän EU:ssa ja toimimaan sen mukaisesti. Tämä tiedonanto käynnistää mielenterveyteen liittyvän uuden strategisen lähestymistavan, joka on luonteeltaan monialainen ja ulottuu terveystaloutta laajemmalle. Siinä keskitytään siihen, miten mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten tilannetta voitaisiin helpottaa ja millaisia ehkäisytoimenpiteitä voitaisiin käyttää. Se perustuu **kolmeen ohjaavaan periaatteeseen, joiden tulisi koskea jokaista EU:n kansalaista:** i)

⁵ [State of the World's Children 2021](#): On My Mind – Promoting, protecting and caring for children's mental health, Regional brief: Europe, UNICEF, 2021.

⁶ [SOWC-2021-Europe-regional-brief.pdf \(unicef.org\)](#).

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0279_FI.html.

käytettävissä on riittäviä ja tehokkaita ennaltaehkäisytoimia, ii) tarjolla on laadukkaita ja kohtuuhintaisia mielenterveyspalveluja ja -hoitoa ja iii) toipuja pääsee integroitumaan uudelleen yhteiskuntaan.

Nämä ohjaavat periaatteet huomioidaan kaikissa aloitteen näkökohdissa, ja ne heijastuvat suoraan aloitteen sisältämiin lukuihin.

Uusi kokonaisvaltainen lähestymistapa mielenterveyteen kehottaa kansallisia ja alueellisia toimijoita, terveysalaa ja muita politiikanaloja sekä asianmukaisia sidosryhmiä, kuten potilasjärjestöjä, kansalaisjärjestöjä, tiedeyhteisöjä ja teollisuutta, tekemään työtä yhdessä. Sen tavoitteena on ottaa käyttöön välineitä, joilla vauhditetaan muutosta myös maailmanlaajuisesti, tehostetaan nykyisiä rakenteita ja seurataan toimia.

Sillä tuetaan jäsenvaltioita toimissa, joiden tarkoituksena on saavuttaa tarttumattomia tauteja koskevat Maailman terveysjärjestön (WHO) tavoitteet vuoteen 2025 mennessä⁸ sekä kestävän kehityksen tavoitteet vuoteen⁹ 2030 mennessä, mielenterveyteen liittyviä tavoitteita unohtamatta.

a. Mielenterveyden sisällyttäminen kaikkeen politiikkaan

Kokonaisvaltaisessa lähestymistavassa on tunnustettava biologisten ja psyykkisten tekijöiden vaikutus sekä perheen, yhteisön, talouden, yhteiskunnan, ympäristön ja turvallisuuden merkitys. Tähän sisältyvät työn ja hoivan, koulu- ja työpaikkaympäristöjen sekä digitaalisen maailman yhdistämisen merkitys, sosiaaliset (esim. kokemukset väkivallasta, sukupuoli, käyttäytyminen, koulutus¹⁰), taloudelliset (esim. epävakaus, inflaatio, köyhyys ja työttömyys) ja kaupalliset (esim. aggressiivisen markkinoinnin aiheuttama paine) terveyteen vaikuttavat tekijät.

Terveydenhuollon, koulutuksen, nuorisoalan, taide- ja kulttuurialan, työllisyyden, tutkimuksen ja innovoinnin, sosiaalisen suojelun, kestävän kaupunkikehityksen ja digitaalisen maailman toimintapolitiikoilla on siksi edistettävä mielenterveyttä ja tuettava mielenterveyteen liittyvää selviytymiskykyä. Hyvän mielenterveyden esteitä ei voida poistaa pelkästään terveydenhuoltojärjestelmän keinoin¹¹.

Mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ovat yhteydessä yhteiskunnassa vallitsevaan eriarvoisuuteen, ja siksi tietyillä ihmisillä on muita suurempi riski saada mielenterveysongelmia. Koska sukupuoli, rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva **syrjintä, väkivalta ja viha** voivat johtaa mielenterveyden järkeymiseen, tasa-arvoisuuden edistäminen

⁸ [On the road to 2025 \(who.int\)](https://www.who.int/publications/m/item/on-the-road-to-2025).

⁹ Kestävän kehityksen tavoite 3.4 | Ei-tarttuvat taudit ja mielenterveys: Vähennetään vuoteen 2030 mennessä kolmanneksella tarttumattomien tautien aiheuttamia ennenaikaisia kuolemia ennaltaehkäisyn ja hoidon avulla ja edistetään henkistä terveyttä ja hyvinvointia.

¹⁰ [Education: a neglected social determinant of health - The Lancet Public Health](https://www.thelancet.com/public-health).

¹¹ [Fitter Minds, Fitter Jobs: From Awareness to Change in Integrated Mental Health, Skills and Work Policies | Mental Health and Work | OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](https://www.oecd-ilibrary.org/mental-health-and-work/fitter-minds-fitter-jobs-from-awareness-to-change-in-integrated-mental-health-skills-and-work-policies).

yhteiskunnissamme on ennaltaehkäisyn kannalta tärkeää. Komissio hyväksyi vuosina 2020 ja 2021 viisi tasa-arvostrategiaa¹², joilla pyritään etenemään kohti **tasa-arvon unionia**. Kaikissa strategioissa korostetaan sitä riskiä, että syrjintä voi heikentää mielenterveyttä. Lapsuus on ratkaiseva elämänvaihe tulevan mielenterveyden kannalta, kuten korostetaan **lasten oikeuksia koskevassa EU:n strategiassa**¹³, jossa kehoitetaan omaksumaan kokonaisvaltainen lähestymistapa kaikenlaisen lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja lasten suojelemiseksi väkivallalta.

Euroopan nuorison teemavuonna 2022 keskityttiin nuorten myönteisten tulevaisuudennäkymien palauttamiseen, ja siihen sisältyi nuorten mielenterveyttä ja hyvinvointia tukevia toimia. **Euroopan osaamisen teemavuodella** edistetään vuonna 2023 investointeja koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen ja parannetaan näin elämässä tarjolla olevia mahdollisuuksia ja ihmisten, erityisesti työntekijöiden kykyä sopeutua muutoksiin. Tällä kaikella on merkitystä, kun pyritään edistämään kokonaisvaltaista lähestymistapaa mielenterveyteen.

Jotta mielenterveyspolitiikka hyödyttäisi kaikkia, sitä on toteutettava kaikilla politiikanaloilla. Tutkimukset ovat osoittaneet kerta toisensa jälkeen, että esimerkiksi osallisuuden kokemisella ja luonnossa oleskelulla on myönteinen vaikutus mielenterveyteen. Samalla tunnustetaan laajalti saasteiden vaikutus mielenterveyteen. Vaikutuksia on muun muassa ilmansaasteilla ja myrkyllisille kemikaaleille altistumisella. **Euroopan vihreän kehityksen ohjelman** tavoitteet ja toimet, joita toteutetaan puhtaan ympäristön, luonnontilaan palautettavien ja kunnostettavien alueiden sekä kaupunkien viherryttämisen hyväksi, vaikuttavat myönteisesti myös fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen.

Jotta digitaalisten palvelujen käyttöön liittyvät riskit, myös mielenterveyteen liittyvät, voitaisiin poistaa, **digipalvelusäädöksellä**¹⁴ otetaan käyttöön laaja joukko huolellisuusvelvoitteita, joita sovelletaan verkossa toimiviin välittäjiin. Jotta taas voitaisiin toteuttaa kohdennettuja korjaavia toimenpiteitä ja vastata tehokkaasti yleiseen etuun liittyviin huolenaiheisiin, digipalvelusäädöksessä tunnustetaan erityiset riskit, jotka liittyvät **henkilön fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin** kohdistuviin vakaviin kielteisiin vaikutuksiin sekä digitaalisten alustojen käytön mahdollisesti aiheuttamiin seurauksiin, jotka kohdistuvat **lasten fyysiseen ja henkiseen kehitykseen**. Suurimpien alustojen ja hakukoneiden eli sellaisten, joilla on yli 45 miljoonaa käyttäjää EU:ssa, on arvioitava järjestelmäriskit, joita niiden palvelut aiheuttavat mielenterveydelle, ja toteutettava toimenpiteitä tunnistettujen riskien lieventämiseksi¹⁵.

¹² [Sukupuolten tasa-arvostrategia](#), [hlbtqi-henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia](#), [romaneja koskeva strategia](#) ja [vammainen henkilöiden oikeuksia koskeva strategia](#).

¹³ [Lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia ja eurooppalainen lapsitakuu \(europa.eu\)](#)

¹⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2022/2065, digitaalisten palvelujen sisämarkkinoista ja direktiivin 2000/31/EY muuttamisesta (digipalvelusäädös), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=celex%3A32022R2065>.

¹⁵ Tähän voi sisältyä esimerkiksi personoitujen suositusten kielteisten vaikutusten lieventäminen ja suosituksissa käytettyjen kriteerien korjaaminen, mainostuloista luopuminen tiettyjen tietojen osalta tai auktoritatiivisten tietolähteiden näkyvyyden mukauttaminen.

Komissio tukee jo **asiaa koskevien parhaiden käytäntöjen siirtoa** jäsenvaltioista ja sidosryhmiltä, jotta mielenterveyttä voidaan edistää kaikilla politiikanaloilla yhteisöissä¹⁶, kansanterveyttä käsittelevän asiantuntijaryhmän¹⁷ välityksellä.

Tekeillä on tutkimus, jossa analysoidaan **mielenterveyttä ja hyvinvointia koskevien toimintapolitiikkojen laajentamisen tehokkuutta** jäsenvaltioissa¹⁸. Tavoitteena on tukea päätöksentekoa nykyistä paremmin.

LIPPULAIVAHANKKEET

1. EUROOPAN MIELENTERVEYSPALVELUJEN VALMIUKSIEN KEHITTÄMISTÄ KOSKEVA HANKE

- Komissio myöntää vuonna 2023 EU4Health-ohjelmasta 11 miljoonaa euroa, joilla tuetaan jäsenvaltioita niiden **kehittäessä sellaista lähestymistapaa koskevia valmiuksia, jolla edistetään mielenterveyttä kaikilla politiikanaloilla**, yhdessä WHO:n kanssa¹⁹.
- Komissio myöntää 10 miljoonaa euroa²⁰ sidosryhmien roolin tukemiseen, kun nämä **edistävät mielenterveyttä yhteisöissä**. Tässä työssä keskitytään haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin, kuten lapsiin ja nuoriin sekä muuttaja- ja pakolaisväestöön.
- Komissio käynnistää vuonna 2024 **mielenterveysalan valmiuksien kehittämiseen tarkoitetun monialaista lähestymistapaa koskevan suunnitelman (työkalupakin)**²¹.

Jäsenvaltioita kehoitetaan omaksumaan lähestymistapa, jolla edistetään **mielenterveyttä kaikilla politiikan aloilla**. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä **mielenterveyden edistämiseen, mielenterveysongelmien ehkäisemiseen²² ja niihin puuttumiseen jo varhaisessa vaiheessa, leimautumisen torjumiseen ja mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten sosiaalisen osallisuuden varmistamiseen**. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi tuettava ohjelmia, joilla autetaan ihmisiä työllistymään tai osallistumaan työhönpaluuohjelmiin.

¹⁶ Esimerkiksi [EAAD:n parhaan käytännön malli](#), jonka tavoitteena on parantaa masennuksen hoitoa ja ehkäistä itsetuhoista käyttäytymistä Euroopassa; EU:n kolmannesta terveystalouden toimintaohjelmasta myönnetty rahoitus: 2 miljoonaa euroa.

¹⁷ https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/expert-group-public-health_fi

¹⁸ Rahoitustuki [vuoden 2021 EU4Health-ohjelmasta](#): DP-g-07.2.1 Innovatiivisten parhaiden käytäntöjen ja tarttumattomia tauteja koskevien tutkimustulosten kerääminen ja niiden toteuttamisen tukeminen: 1 miljoona euroa.

¹⁹ WHO:n kanssa tehdyllä rahoitusosuussopimuksella (talousarviota vahvistetaan jakamalla varoja uudelleen: 11 miljoonaa euroa) [vuoden 2022 EU4Health-työohjelman](#) puitteissa: DP-g-22-07.02 Mielenterveyteen liittyvien haasteiden ratkaiseminen.

²⁰ Rahoitustuki [vuoden 2022 EU4Health-ohjelmasta](#): DP-g-22-07.01/03/04 Mielenterveyden edistämistä koskeva ehdotuspyyntö: 10 miljoonaa euroa.

²¹ [Valmiuksien rakentaminen mielenterveyden alalla](#): monialainen koulutusohjelma ja vaihto-ohjelma terveydenhuollon ammattilaisille: 9 miljoona euroa.

²² [Joint Research Centre's Health Promotion and Disease Prevention Knowledge Gateway \(prevention of depression, work-related stress, and dementia\)](#).

Digitaalinen ympäristö, myös työpaikoilla, tuo mukanaan **psykososiaalisia riskejä**, jotka vaikuttavat merkittävästi ihmisiin, organisaatioihin ja talouksiin²³. Erityistä huomiota on kiinnitettävä työ- ja yksityiselämän tasapainoon.

b. Edistetään hyvää mielenterveyttä sekä mielenterveysongelmien ehkäisemistä ja varhaista puuttumista niihin

Mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten on tiedettävä, mistä voi hakea apua. Tällä hetkellä saatavilla olevat palvelut ja välineet ovat hajanaisia ja vaihtelevat suuresti EU:ssa. Ne eivät myöskään ole tarpeeksi näkyviä, eivätkä ihmiset tiedä niistä. Tämän on muututtava.

Hyvän mielenterveyden edistäminen, mielenterveysongelmien ehkäiseminen ja varhainen puuttuminen ovat vaikuttavampia ja kustannustehokkaampia kuin hoitotoimet. **Taloudellinen näyttö** tähän lähestymistapaan tehtävien investointien tehokkuudesta on vahvinta **varhaisen puuttumisen toimissa**, joissa keskitytään äitien ja sylilasten terveyteen, lapsiin ja nuoriin, mielenterveyteen työpaikalla (ks. luku e) sekä itsemurhien ja itsensä vahingoittamisen ehkäisemiseen²⁴. Tämän alan tutkimusta on lisättävä, jotta huolet voidaan tunnistaa paremmin jo varhaisista merkeistään. Horisontti Eurooppa -puiteohjelmalla on tähän tarkoitukseen varattu budjetti²⁵.

Ihmisten terveyteen vaikuttavat heidän elämäkokemuksensa ja elinympäristönsä. **Terveyteen vaikuttavilla tekijöillä**, joita ovat muun muassa ravinto ja liikunta sekä alkoholin, tupakan ja huumeiden haitallinen käyttö, sekä **ympäristöön liittyvillä, sosiaalisilla ja kaupallisilla tekijöillä**, joita ovat esimerkiksi elinolosuhteet, paremmat asuinolot, puhdas ilma, mahdollisuus harrastaa liikuntaa ja kulttuuria, viheralueet sekä väkivallan riski ja parempi työ- ja yksityiselämän tasapaino, on kaikilla merkittävä vaikutus mielenterveyteen.

Liikunnalla ja urheilulla on tärkeä merkitys hyvän mielenterveyden edistämisessä. EU jatkaa **urheilun ja terveyttä edistävän liikunnan** edistämistä EU:n urheilualan työsuunnitelman ja Euroopan urheilun teemaviikon kautta.

Varhaisella puuttumisella voidaan varmistaa tuen antaminen ajoissa ja estää hyvinvoinnin ja mielenterveyden heikkenemistä entisestään erityisesti nuorten keskuudessa²⁶. Varhaisella puuttumisella voi olla ratkaiseva merkitys siinä, että ihmisten mahdollisesti kokemiin erilaisiin ahdinkotiloihin viittaavat riskitekijät ja merkit voidaan tunnistaa ja niihin voidaan reagoida. Myös erilaiset ympäristöt, kuten koulut, työpaikat, vanhainkodit ja vankilat, ovat mielenterveyden edistämisen, mielenterveysongelmien ehkäisemisen sekä varhaisen tunnistamisen ja puuttumisen kannalta tärkeitä paikkoja. **Kouluissa toteutettavilla ohjelmilla**, joilla edistetään mielenterveyttä ja hyvinvointia ja joissa on mukana erilaisia

²³ Tiedonannossa ”[Työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva EU:n strategiakehys 2021–2027](#)” tunnustetaan, että työpaikan psykososiaalisiin riskeihin on tärkeää puuttua myös digitalisaation kannalta.

²⁴ <https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev-publhealth-040617-013629>.

²⁵ [Horizon Europe Health Calls 2023 - The Silver Deal - Person-centred health and care in European regions \(Destination 1\) \(europa.eu\)](#).

²⁶ [Preventive psychiatry: a blueprint for improving the mental health of young people \(nih.gov\)](#).

yhteisön toimijoita ja palveluja²⁷, voidaan tunnistaa ja käsitellä ongelmia varhaisessa vaiheessa.

Komissio käynnistää vuonna 2023 EU:n parhaiden käytäntöjen portaalin²⁸ kautta jäsenvaltioille ja sidosryhmille suunnatun ehdotuspyynnön, joka koskee mielenterveyden edistämiseen sekä mielenterveysongelmien ehkäisemiseen ja varhaiseen havaitsemiseen ja niihin varhaiseen puuttumiseen liittyvien **parhaiden käytäntöjen** jakamista. Se kehittää yhdessä jäsenvaltioiden kanssa Healthier Together -aloitteen puitteissa aloitteita, joissa käsitellään mielenterveyteen vaikuttavia keskeisiä käyttäytymiseen liittyviä, taloudellisia, sosiaalisia, ympäristöön (myös saastumisen) liittyviä, sukupolvien välisiä ja kaupallisia tekijöitä²⁹. Se tukee **varhaista havaitsemista ja puuttumista koskevien ohjeiden** laatimista sekä jäsenvaltioiden kokeiluja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien seulonnasta keskeisissä toimintaympäristöissä³⁰. Komissio tehostaa **aivotutkimusta** koskevaa työtään käynnistämällä uusia hankkeita, joissa muun muassa hyödynnetään digitaalisia terveystietoja³¹ sekä laskenta- ja simulointi-infrastruktuureja³².

LIPPULAIVAHANKKEET

2. MASENNUKSEN JA ITSEMURHIEN EHKÄISEMISTÄ KOSKEVA EU:N ALOITE

- Komissio osoittaa kuusi miljoonaa euroa vakavien mielenterveysongelmien riskin vähentämiseen tukemalla **masennuksen ja itsemurhien ehkäisemistä koskevien toimien** kehittämistä ja täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa parhaiden käytäntöjen vaihdon pohjalta (2023).

3. HEALTHIER TOGETHER -ALOITE – MIELENTERVEYS

- Komissio myöntää 8,3 miljoonaa euroa **ei-tarttuvien tauteja koskevan EU:n Healthier Together -aloitteen mielenterveyttä koskevan osion vahvistamiseen**. Tavoitteena on tukea jäsenvaltioiden toimia, joilla pyritään edistämään mielenterveyttä, luomaan tukea tarjoavia ympäristöjä ja toimintapolitiikkoja, parantamaan sosiaalista osallisuutta sekä torjumaan mielenterveysongelmista johtuvaa leimautumista ja syrjintää.³³

²⁷ Neuvoston suosituksen [Tie koulumenestykseen](#) mukaisesti.

²⁸ [Parhaiden käytäntöjen portaali \(europa.eu\)](#).

²⁹ Toimilla, joita rahoitetaan [EU4Health-ohjelmasta \(2021–2027\)](#).

³⁰ Rahoituksella, joka on myönnetty [vuoden 2022 EU4Health-työohjelmasta](#) (tekninen tuki asiantuntijaryhmille).

³¹ [Eurooppalaista terveysdata-avaruutta koskevan asetusehdotuksen](#) tavoitteena on helpottaa terveystietojen käyttöä tutkimuksessa ja innovoinnissa, mukaan lukien aivotutkimuksen alalla.

³² [Euroopan tutkimusinfrastruktuurit \(europa.eu\)](#).

³³ [Kansanterveyttä käsittelevä asiantuntijaryhmä](#).

4. MIELENTERVEYSONGELMISTA KÄRSIVILLE IHMISILLE TARKOITETTU PALVELUPORTAALI

- Komissio perustaa EU:n parhaiden käytäntöjen portaaliin³⁴ EU:n tietokannan, johon kootaan jäsenvaltioiden **parhaita käytäntöjä** toisilta oppimisen mahdollistamiseksi ja ihmisten ohjaamiseksi tehokkaan hoidon piiriin (neuvontanumerot, neuvontapistet jne.).
- Jotta ihmiset voisivat löytää saatavilla olevat tukipalvelut, jäsenvaltioita kehoitetaan³⁵ luomaan kansallisia verkkosivustoja, jotka toimisivat keskitettynä yhteyspisteenä palvelujen hakemista varten. Tavoitteena on **parantaa pääsyä hoito-, tuki- ja hoivapalvelujen piiriin**.

5. EU:N MIELENTERVEYSOHJEISTO

- Komissio osoittaa kaksi miljoonaa euroa³⁶ mielenterveysongelmista kärsivien **henkilöiden voimaannuttamiseen**, jotta he voivat paremmin huolehtia omasta ja perheensä ja omaishoitajiensa mielenterveydestä. Lisäksi se laatii näyttöön perustuvia suosituksia, joita edistetään aktiivisesti ja jotka ovat saatavilla verkossa.

6. AIVOTUTKIMUKSEN YHTEISEN EKOSYSTEEMIN KEHITTÄMINEN

- Komissio tehostaa aivoterveyttä koskevaa tutkimusta myös mielenterveyden osalta tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa. Tavoitteena on luoda tutkimukseen oma ekosysteemi. Tämä ekosysteemi kokoaisi tutkijat ja sidosryhmät yhteen helpottamaan ja koordinoimaan toimia, jotta EU:n ja jäsenvaltioiden tutkimusinvestointien voidaan maksimoida.

Jäsenvaltioita kehoitetaan hyödyntämään EU:n rahoitusmahdollisuuksia ja tekemään yhteistyötä mielenterveyden edistämistä ja mielenterveysongelmien ehkäisyä koskevien **aloitteiden ja parhaiden käytäntöjen toteuttamiseksi**, puuttumaan **eriarvoisuuden ja mielenterveyden** välisiin yhteyksiin lisäämällä toimia leimautumisen, syrjinnän, vihapuheen ja väkivallan torjumiseksi sekä tarjoamaan terveydenhuolto- ja sosiaalialan työntekijöille asianmukaista koulutusta, täydennys- ja uudelleen koulutusta mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Maiden olisi myös ratkottava haavoittuvassa asemassa olevien yhteisöjen mielenterveysongelmien ehkäisyyn liittyviä haasteita, tehostettava mielenterveysongelmien varhaista tunnistamista, tarjottava varhaisen puuttumisen toimia ja tukea sekä puututtava **syrjäytymisen, eriarvoisuuden ja mielenterveyden** välisiin yhteyksiin lisäämällä syrjinnän, vihapuheen ja väkivallan torjuntaan tähtääviä toimia.

c. Lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen

Nuorempien sukupolvien mielenterveys on heikentynyt Euroopassa. Covid-19-pandemian aikana useimmat lapset pidettiin luokkahuoneiden ulkopuolella, jolloin he jäivät ilman

³⁴ EU:n parhaiden käytäntöjen portaali: [Parhaiden käytäntöjen portaali \(europa.eu\)](https://europa.eu/parhaisten-kaytantojen-portaali).

³⁵ Kansanterveyttä käsittelevän asiantuntijaryhmän alatyöryhmän, joka käsittelee mielenterveyskysymyksiä, alaisuudessa.

³⁶ [Vuoden 2023 EU4Health-työohjelma \(europa.eu\)](https://europa.eu/eu4health).

sosiaalista vuorovaikutusta ja liikuntaa, ja masennus yli kaksinkertaistui nuorten keskuudessa³⁷. Yksinäisyys, joka on merkittävä hyvinvointiin ja mielenterveyteen vaikuttava tekijä, on saavuttanut hälyttävät mittasuhteet. Vuonna 2022 joka viides 16–25-vuotias ilmoitti tuntevansa olonsa yksinäiseksi suurimman osan ajasta³⁸.

Lapsikäyhyys voi vaikuttaa kielteisesti mielenterveyteen. **Eurooppalaisen lapsitakuun**³⁹ perustamisesta annetussa neuvoston suosituksessa käsitellään osaa näistä haasteista. Koulukiusaamisen ehkäisyohjelmat⁴⁰ ovat tehokas tapa tukea lasten ja nuorten psykologista hyvinvointia.

Nuorilla on yhä enemmän käsittelemään ahdistuneisuuden, surumielisyyden tai pelon, itsensä vahingoittamisen, huonon itsetunnon, kiusaamisen ja syömishäiriöiden kaltaisia ongelmia. Erityisesti vaarassa ovat kotiseudultaan siirtymään joutuneet lapset ja muuttajalapset, myös ne, jotka ovat joutuneet pakenemaan Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa, sekä lapset, jotka ovat joutuneet seksuaalisen hyväksikäytön, muiden rikosten ja hyväksikäytön uhreiksi.

Lapsiin vaikuttavat erilaiset toisiinsa kytkeytyvät terveydelliset, ympäristöön liittyvät, sosiaaliset ja kaupalliset tekijät ja myös verkkorikosten, kuten verkkovälitteisen lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan, seuraukset. On tilanteita, joissa lapset ja nuoret kohtaavat vastoinikäymisiä elämänsä niinä **kehityksen kannalta tärkeimpinä vuosina, jolloin he ovat haavoittuvimmillaan, mikä voi vaikuttaa heidän terveyteensä ja mielenterveyteensä koko loppuelämän ajan.**

Nuoret ovat myös erittäin huolissaan ilmastonmuutoksesta ja luontokadosta. Äskettäisessä tutkimuksessa⁴¹ todettiin, että 75 prosenttia lapsista ja nuorista vastaajista piti tulevaisuuttaan ”pelottavana”. Samalla tutkimus paljasti, että ilmastoahdistus ja -tuska korreloivat viranomaisten riittämättöminä pidettyjen toimien ja niihin liittyvien petetyksi tulemisen tunteiden kanssa. EU:n sitoutuminen ilmastoneutraaliuden saavuttamiseen vuoteen 2050 mennessä ja vuoden 2020 jälkeiseen maailmanlaajuiseen biodiversiteettikehykseen on siksi tärkeää myös lasten mielenterveyden kannalta.

Digitaalisilla välineillä voi olla myönteinen vaikutus mielenterveyteen (esim. mahdollistamalla tiedonhankinnan ja pääsyn tukiryhmiin ja terapiapalveluihin), mutta ne voivat vaikuttaa mielenterveyteen myös kielteisesti. Siksi on luotava **lapsille turvallisempi ja terveellisempi digitaalinen ympäristö**⁴². Siihen kuuluu esimerkiksi lasten suojeleminen epäasianmukaiselta sisällöltä, tungettevalta tietojenkalastelulta ja epäterveellisten elintarvikkeiden, juomien, kauneusihanteiden, alkoholin ja tupakan aggressiiviselta verkkomarkkinoinnilta, sosiaalisen median harkitseva käyttö, puuttuminen verkkovälitteiseen lapsiin kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan sekä huumeiden ja uusien psykoaktiivisten aineiden

³⁷ Pandemiaa edeltävältä ajalta (2019 tai lähin vuosi) pandemian aikaiselle tasolle (huhtikuu 2020 – elokuu 2021): [Health at a Glance: Europe report, 2022](#).

³⁸ [Loneliness publications \(europa.eu\)](#).

³⁹ [Neuvoston suositus eurooppalaisen lapsitakuun perustamisesta](#).

⁴⁰ [Hyvinvointi koulussa | European Education Area \(europa.eu\)](#).

⁴¹ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2542519621002783>

⁴² [Parempi internet lapsille. | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#).

saatavuuteen samoin kuin suojatoimet verkkokiusaamisen, vihapuheen, liiallisen ruutuajan ja kuvien digitaalisen muokkauksen estämiseksi samoin kuin digipelaamisen pitäminen kohtuullisella tasolla, mikä auttaa ehkäisemään pakonomaista pelaamista ja sen kielteisiä vaikutuksia jokapäiväiseen elämään.

Lasten fyysisen ja henkisen kehityksen⁴³ osalta **digipalvelusäädöksessä**⁴⁴ tunnustetaan tietyt järjestelmäriskit, joita aiheutuu ”erittäin suuriksi verkkoalustoiksi” tai ”erittäin suuriksi verkossa toimiviksi hakukoneiksi” nimettyjen palvelujen ja järjestelmien, myös algoritmisten järjestelmien, suunnittelusta tai toiminnasta. Tällaisia riskejä voi liittyä esimerkiksi sellaiseen verkkorajapintojen suunnitteluun, jossa tahallisesti tai tahattomasti käytetään hyväksi alaikäisten heikkouksia ja kokemattomuutta tai joka voi johtaa riippuvuutta aiheuttavaan toimintaan.

Niiden alustojen osalta, joita ei ole nimetty ”erittäin suuriksi”, digipalvelusäädöksessä säädetään myös kohdennetuista toimenpiteistä **alaikäisten suojelemiseksi paremmin verkossa**. Näihin toimenpiteisiin kuuluu esimerkiksi verkkorajapintojen tai niiden osien suunnitteleminen niin, että niissä on korkein mahdollinen oletusarvoinen yksityisyyden suojan ja turvallisuuden taso, standardien laatiminen suojelua varten taikka asiaan liittyviin käytäntöihin osallistuminen. Lisäksi digipalvelusäädöksessä kielletään verkkoalustojen tarjoajia esittämästä mainontaa verkkorajapinnallaan, kun ne ovat kohtuullisella varmuudella tietoisia siitä, että palvelun vastaanottaja on alaikäinen.

Digipalvelusäädöstä täydentävä Parempi internet lapsille -strategia (BIK+)⁴⁵ tarjoaa tukea lasten mielenterveyteen verkossa **Safer Internet -keskusten** ja BIK-portaalin kautta, joka tarjoaa lapsille, perheille ja opettajille runsaasti ikätasolle sopivia resursseja. Nämä Safer Internet -keskusten neuvontapalvelut tarjoavat käytännön tukea ja neuvontaa lapsille, jotka kohtaavat ongelmia verkossa, kuten verkkokiusaamista, verkkoviettäilyä tai häiritsevää sisältöä, sekä heidän vanhemmilleen tai huoltajilleen.

Lasten on hankalampi ilmaista huoliaan kuin aikuisten. Lasten oikeuksia koskevan EU:n strategian mukaisesti komissio esittää vuonna 2024 yhdenmukaisia lastensuojelujärjestelmiä koskevan aloitteen, jolla kannustetaan kaikkia asiaankuuluvia viranomaisia ja palveluja parantamaan yhteistyötä järjestelmässä, jonka keskiössä on lapsi. Lapsia kuullaan sen valmistelussa, myös mielenterveyteen liittyvistä näkökohdista, äskettäin perustetun EU:n lasten osallistumisfoorumin puitteissa. **Lasten ääntä on kuultava**, ja siihen tarvitaan kohdennettuja välineitä ja toimenpiteitä. Komissio tukee **lasten seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön torjunnan tehostamista koskevan EU:n strategian**⁴⁶ täytäntöönpanoa parantamalla ennaltaehkäisyä, uhrien auttamista sekä tutkinta- ja syytteenpanotoimia. Jotta voidaan puuttua niiden maaseudulla ja syrjäisillä alueilla asuvien **lasten ja nuorten erityishaasteisiin**, joihin riittämättömät mielenterveyspalvelut erityisesti vaikuttavat,

⁴³ 34 artiklan 2 kohdan b ja d alakohta.

⁴⁴ [Digipalvelusäädös](#).

⁴⁵ Lasten ja nuorten digitaalinen vuosikymmen: uusi eurooppalainen Parempi internet lapsille -strategia (BIK+). COM(2022) 212 final.

⁴⁶ [Euroopan unionin strategia lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan tehostamiseksi \(europa.eu\)](#)

komissio sisällyttää tätä koskevia toimia maaseutua koskevaan EU:n toimintasuunnitelmaan. Sillä varmistetaan, että **Euroopan solidaarisuusjoukot** tukevat edelleen ennaltaehkäisy-, edistämis- ja tukitoimia terveysalalla HealthyLifeStyle4All-aloitteen⁴⁷ mukaisesti. Painopisteenä on erityisesti haavoittuvassa tai muita heikommassa asemassa olevien väestöryhmien tukeminen.

Lasten kanssa tekemisissä olevien ammattilaisten, kuten opettajien, **ennaltaehkäisevät ja varhaiset toimet** voivat edistää lasten ja nuorten mielenterveyteen liittyvää selviytymiskykyä ja lieventää mahdollisia haittoja. Erityisen tärkeää tässä on antaa lapsille ja nuorille ääni eli kuulla heitä. Päiväkodit ja koulut ovat ihanteellinen paikka opettaa lapsille ja nuorille tunteiden säätelyyn liittyviä taitoja, parantaa heidän käsitystään mielenterveydestä sekä opettaa heille empatian kaltaisia taitoja ja kehittää heidän itsetuntemustaan ja itseluottamustaan. Tähän tarvitaan kuitenkin asianmukaisesti koulutettuja työntekijöitä – se on kannattava investointi, jolla voidaan auttaa vähentämään mielenterveysongelmista johtuvaa leimautumista ja rakentamaan nykyistä selviytymiskykyisempää ja yhtenäisempää yhteiskuntaa. Koulupohjaisten aloitteiden, kuten mielenterveyttä koskevien kokonaisvaltaisten lähestymistapojen, on todettu parantavan oppilaiden mielenterveyttä, kognitiivisia taitoja, tarkkaavaisuutta, oppimistuloksia ja stressitekijöiden sietokykyä⁴⁸. Child **Helpline** International⁴⁹ tarjoaa lapsille mielenterveystukea. Siihen voi sisältyä henkistä, psykologista ja toisinaan myös oikeudellista tukea lapsille, jotka ottavat yhteyttä auttavaan puhelimeen.

Komissio tukee jäsenvaltioita **eurooppalaisen lapsitakuun** täytäntöönpanossa niiden kansallisten toimintasuunnitelmien mukaisesti ja EU-rahoituksen avulla (erityisesti Euroopan sosiaalirahasto plus -rahastosta myönnettävällä rahoituksella). Lisäksi helpotetaan hyvien käytäntöjen vaihtoa lapsitakuukoordinaattoreiden välillä. Lisäksi maita tuetaan myös niiden pyrkimyksissä kehittää kansallisesti terveydenhuollon ja muiden alojen ammattilaisten valmiuksia. Niitä myös kehoitetaan hyödyntämään EU:n talousarvion rahoitusmahdollisuuksia, joilla voidaan lisätä ennaltaehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen liittyviä toimia myös terveydenhuollon ulkopuolella, erityisesti koulutusympäristössä. Komissio myös **seuraa edistymistä** eurooppalaisen ohjausjakson välityksellä.

Komissio jatkaa EU:n **nuorisostrategian (2019–2027)**⁵⁰ täytäntöönpanoa. Tavoitteena on edistää mielenterveyttä ja henkistä hyvinvointia ja päästä eroon leimautumisesta.

Komissio tehostaa mielenterveyden edistämistä koulutusympäristöissä tukemalla **Tie koulumenestykseen** -aloitteen⁵¹ täytäntöönpanoa. Komission asiantuntijaryhmän, joka käsittelee alisuoriutumisvaarassa olevia ryhmiä kannustavia oppimisympäristöjä ja tukee kouluhyvinvointia, on vuonna 2024 määrä laatia systeemistä, **koko koulun kattavaa**

⁴⁷ [The HealthyLifestyle4All Initiative | Sport \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-articles/2020/06/10/Pages/The-HealthyLifestyle4All-Initiative-Sport-(europa.eu).aspx).

⁴⁸ [How school systems can improve health and well-being: topic brief: mental health \(who.int\)](https://www.who.int/news/2020/06/10/How-school-systems-can-improve-health-and-well-being-topic-brief-mental-health-(who.int)).

⁴⁹ [Home – Child Helpline International: funded under the Citizens, Equality, Rights and Values programme](https://www.childhelplineinternational.org/).

⁵⁰ [EUR-Lex – 42018Y1218\(01\) – FI – EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1218/oj).

⁵¹ [EUR-Lex – 32022H1209\(01\) – FI – EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1209/oj).

lähestymistapaa hyvinvointiin koskevat suuntaviivat paikallisen, alueellisen ja kansallisen tason päättäjille ja kouluille⁵². Komissio aikoo ehdottaa itsearviointin ja itsensä kehittämisen **työkalupakkia, joka liittyy hyvinvointiin koulussa**, ja esittää suosituksia tietoisuuden lisäämiseen tähtäävistä toimista kansallisella ja EU:n tasolla. Erasmus+-ohjelmasta ja Euroopan solidaarisuusjoukoista on saatavilla rahoitusta hankkeille, joilla edistetään nuorten mielenterveyttä ja hyvinvointia, ja Erasmus+-ohjelman pitkäaikaisella koulutus- ja yhteistyötoimella ”**Mielenterveys nuorisotyössä**” lisätään edelleen tietoisuutta ja kehitetään mielenterveyden lukutaitoa.

LIPPULAIVAHANKKEET

7. LASTEN JA NUORTEN MIELENTERVEYSVERKOSTO

- Komissio tukee vuonna 2024 lasten ja nuorten mielenterveysverkoston perustamista. Verkoston tavoitteena on edistää tiedonvaihtoa, vastavuoroisen tuen antamista ja apua tarvitsevien tavoittamista nuorisolähettiläiden välityksellä⁵³.

8. CHILDREN HEALTH 360

- Komissio laatii vuonna 2023 **ennaltaehkäisyä koskevan työkalupakin**, jossa pääpaino on ennaltaehkäisyssä ja vaarassa olevia lapsia koskevissa varhaisissa puuttumistoimissa ja jolla käsitellään myös henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin välisiä yhteyksiä sekä terveyteen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä⁵⁴. Huomiota kiinnitetään erityisesti koulutusympäristöissä tapahtuvan kiusaamisen riskeihin.

9. YOUTH FIRST -LIPPULAIVAHANKE (VUODEN 2023 TEKNISEN TUEN VÄLINEEN LIPPULAIVAHANKE⁵⁵)

- Komissio kehittää vuonna 2023 **lapsille ja nuorille suunnattuja välineitä**, joiden tarkoituksena on aktiivisesti edistää esimerkiksi terveitä elämäntapoja ja ehkäistä mielenterveysongelmia tiiviissä yhteistyössä lasten ja nuorten⁵⁶ kanssa (2 miljoonaa euroa).

10. HEALTHY SCREENS, HEALTHY YOUTH

Komissio tukee seuraavia toimia:

- Jatketaan Parempi internet lapsille -strategian (BIK+)⁵⁷ täytäntöönpanoa.
- Laaditaan käytännön ohjeet viranomaisille **lasten suojelun parantamiseksi digitaalisessa maailmassa** ja seurataan lisäksi digitalisaation vaikutusta lasten

⁵² Näissä suuntaviivoissa olisi käsiteltävä henkistä hyvinvointia ja kiusaamisen ehkäisemistä ja myös opettajien työssään kokemaa stressiä ja väkivaltaa sekä opettajien kiusaamista osana koko koulua koskevaa lähestymistapaa. Linkki: <https://osha.europa.eu/en/publications/occupational-safety-and-health-and-education-whole-school-approach#:~:text=A%20Whole%2DSchool%20Approach%20to,pupils%20in%20school%20safety%20management>

⁵³ Toteutetaan Healthier Together -aloitteen puitteissa ja rahoitetaan [EU4Health-ohjelmasta](#).

⁵⁴ Toteutetaan Healthier Together -aloitteen puitteissa ja rahoitetaan [EU4Health-ohjelmasta](#).

⁵⁵ Kaksi miljoonaa euroa [vuoden 2023 teknisen tuen välineen työohjelmasta](#): hanke käynnistetään syksyllä 2023.

⁵⁶ Komissio antaa [teknistä tukea](#) UNICEFin kanssa Kyprokselle, Italialle, Slovenialle ja Andalusielle seuraavien alojen välisen yhteistyön parantamiseksi: terveysala, koulutusala, sosiaalipalvelut ja lastensuojelujärjestelmät.

⁵⁷ [Parempi internet lapsille -strategia](#).

hyvinvointiin Parempi internet lapsille -portaalin avulla.

- Laaditaan **ikätasolle sopivaa suunnittelua koskevat käytäntösäännöt**⁵⁸, joita komissio tukee digipalvelusäädöksen uusien sääntöjen pohjalta.
- Tuetaan **verkossa esiintyvän laittoman vihapuheen torjumista koskeviin käytäntösääntöihin** liittyvän työn jatkamista ja vahvistamista digipalvelusäädöksen mukaisesti⁵⁹.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä sellaisten toimintapolitiikoiden ja aloitteiden yhteydessä, jotka koskevat **lasten ja nuorten mielenterveyteen** liittyviä haasteita, ja kiinnittämään huomiota mielenterveysongelmien ja terveyden osatekijöiden sekä digitaalisten työkalujen käytön välisiin yhteyksiin. Komissio kehottaa jäsenvaltioita nimeämään lapset ensisijaiseksi kohderyhmäksi kansallisissa mielenterveysstrategioissaan ja luomaan verkostoja perheiden, koulujen, nuorten ja muiden lasten mielenterveyteen liittyvien sidosryhmien ja laitosten kanssa. Jäsenvaltioita kehoitetaan varmistamaan, että **lapset** saavat nykyistä paremmin mielenterveyspalveluja ja terveellistä ravintoa ja säännöllistä liikuntaa tasapuolisesti ja helposti. Lisäksi on varmistettava, että lapset saavat elää turvallisissa ja tukea tarjoavissa ympäristöissä ja että heitä suojellaan alkoholin, tupakan ja huumeiden käyttöön liittyviltä ongelmilta ja digitaalisten laitteiden käytön kielteisiltä vaikutuksilta. Jäsenvaltioita kehoitetaan **panemaan täytäntöön innovatiivisia lähestymistapoja ja parhaita käytäntöjä**, jotka on yksilöity lasten ja nuorten mielenterveyttä koskevassa Healthier Together -aloitteessa, ja osallistumaan aloitteessa tehtävään yhteistyöhön, jonka tavoitteena on **puuttua niihin vaikutuksiin, joita terveyteen liittyvillä tekijöillä** – mukaan lukien taloudelliset, kaupalliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät tekijät – ja digitalisaatiolla on lasten ja nuorten mielenterveyteen ja hyvinvointiin.

d. Eniten apua tarvitsevien auttaminen

Mielen sairauksiin liittyy monenlaista eriarvoisuutta, ja siksi **haavoittuvassa asemassa** oleviin ihmisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ihminen voi kuulua samanaikaisesti useampaan haavoittuvassa asemassa olevaan ryhmään, kuten köyhä yksinhuoltajaäiti tai vakavasta sairaudesta toipuva vammaisen henkilö.

Väestörakenteen muutoksiin liittyvien haasteiden vuoksi **mielenterveys-, sosiaali- ja pitkäaikaishoidon palveluja** on oltava saatavilla, ja niiden on oltava kohtuuhintaisia, integroituja⁶⁰, yhteisöperustaisia ja helppokäyttöisiä. **Ikääntyneillä**⁶¹ olisi oltava mahdollisuus elää terveellistä ja aktiivista elämää, huolehtia omasta mielenterveydestään ja

⁵⁸ Ikätasolle sopivaa suunnittelua koskevilla käytäntösäännöillä tuetaan digipalvelusäädöksen 28 artiklan täytäntöönpanoa, ja ne tunnustetaan digipalvelusäädöksen 45 artiklassa tarkoitetuiksi käytäntösäännöiksi.

⁵⁹ Euroopan digitaalisten palvelujen lautakunnan on määrä olla mukana digipalvelusäädöksessä tarkoitettujen käytäntösääntöjen laatimisessa.

⁶⁰ Ikääntyneiden integroitu hoitojärjestelmä tarkoittaa sitä, että ikääntyneet saavat sellaista terveydenhoitoa kuin he tarvitsevat siellä missä ja silloin kuin he sitä tarvitsevat: [Ageing and Health unit \(who.int\)](#).

⁶¹ Vuonna 2021 yli 20,8 prosenttia EU:n väestöstä oli yli 65-vuotiaita. Osuuden ennustetaan kasvavan 30,3 prosenttiin vuoteen 2058 mennessä: [Neuvoston päätelmät ikääntymisen huomioon ottamisesta julkisessa politiikassa](#).

lisätä sosiaalista kanssakäymistään⁶² sekä vähentää yksinäisyyttä. On edistettävä luovia ratkaisuja, kuten monen sukupolven yhteisöllistä asumista.

Komissio nostaa esiin tarvetta puuttua **yksinäisyyteen ja sosiaaliseen eristyneisyyteen** hyvän mielenterveyden edistämiseksi⁶³. Se myös tukee jäsenvaltioita keräämällä ja siirtämällä parhaita käytäntöjä EU:n parhaiden käytäntöjen portaalin kautta.

Naiset kärsivät masennuksesta lähes kaksi kertaa todennäköisemmin kuin miehet. Tämä johtuu monista tekijöistä, kuten biologiasta, elämänolosuhteista ja kulttuurisista stressitekijöistä⁶⁴.

Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat **sukupuolistuneen väkivallan** uhrit. Komissio aikoo tehostaa **sukupuolistuneen väkivallan**, myös verkkoväkivallan, **uhrien** suojelua ja tukemista panemalla täytäntöön **Istanbulin yleissopimuksen**⁶⁵ mukaiset EU:n tulevat velvoitteet ja **naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja lähisuhdeväkivaltaa** koskevan EU:n tulevan direktiivin⁶⁶. Komissio aikoo panostaa **naisiin ja tyttöihin kohdistuvien haitallisten käytäntöjen**⁶⁷ ehkäisemiseen ja torjuntaan ja perustaa **sukupuolistuneen väkivallan** perheväkivallan ehkäisemiseen keskittyvän EU:n verkoston. **Synnytyksen jälkeiseen masennukseen** ja muihin mielenterveysongelmiin, joita voi ilmetä raskauden aikana ja sen jälkeen, on puututtava sekä lasten että naisten mielenterveyden suojelemiseksi⁶⁸. EU:n rahoittamassa HappyMums-hankkeessa⁶⁹ tarkastellaan fysiologisia mekanismeja ja pyritään sen avulla mahdollistamaan tehokkaat tutkimukseen perustuvat kliiniset toimenpiteet. Lisäksi on ratkaistava haasteita, jotka liittyvät epätasa-arvoisiin työllistymismahdollisuuksiin, kuten määräraikaisiin työsuhteisiin ja/tai sukupuolten palkkatasa-arvoon, kodinhoitoon ja perheeseen liittyvien vastuiden epätasa-arvoiseen jakautumiseen sekä naisten taloudellisiin paineisiin ja taloudelliseen riippuvuuteen. Komissio pyrkii osaltaan parantamaan tilannetta varmistamalla, että EU:n säädökset, jotka koskevat naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia ja yhdenvertaista kohtelua työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa, vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamista sekä palkkauksen läpinäkyvyyttä, saatetaan täysimääräisesti ja asianmukaisesti osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä ja että jäsenvaltiot soveltavat niitä näiden periaatteiden mukaisesti.

Seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin, sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoliominaisuuksiin perustuva syrjintä voi myös vaikuttaa varsinkin nuorten mielenterveyteen. Psykyinen pahoinvointi, joka johtuu syrjäytymisestä, syrjinnästä ja leimautumisesta (”vähemmistöön kuulumisesta johtuva stressi”), lisää itsetuhoisen

⁶² [Neuvoston päätelmät ”Ikääntyneiden ihmisoikeudet, osallistuminen ja hyvinvointi digitalisaation aikakaudella”.](#)

⁶³ [Loneliness \(europa.eu\).](#)

⁶⁴ [WMH REVIEW FINAL \(who.int\).](#)

⁶⁵ Istanbulin yleissopimus [naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta](#).

⁶⁶ [EUR-Lex – 52022PC0105 – FI – EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁶⁷ [Komission työohjelma 2023](#).

⁶⁸ <https://cordis.europa.eu/project/id/101057390>

⁶⁹ [HappyMums-hanke](#).

käyttäytymisen, itsensä vahingoittamisen tai masennuksen riskiä. Siihen puututaan hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskevan strategian 2020–2025 mukaisesti⁷⁰.

Ihmiskaupan uhrien kokemalla fyysisellä ja seksuaalisella väkivallalla ja uhkilla on pitkän aikavälin vaikutuksia mielenterveyteen⁷¹. Ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta annetussa direktiivissä tunnustetaan mielenterveysongelmista kärsivien uhrien erityistarpeet ja säädetään erikoistuneista terveyspalveluista sekä pitkäaikaisesta toipumiseen ja kuntoutumiseen tarvittavasta tuesta. Komissio tukee ja edistää ohjelmia, joilla tuetaan uhrien toipumista ja sopeutumista yhteiskuntaan⁷², kuten terveyspalveluja ja psykologisia palveluja, turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston⁷³ kautta.

Monenlaiset terveysongelmat voivat johtaa mielenterveysongelmiin tai pahentaa niitä. Näin on esimerkiksi **syöpää sairastavien potilaiden** kohdalla, kun otetaan huomioon, että se on toiseksi yleisin kuolinsyy. Syöpä ei vaikuta vain kehoon vaan myös mieleen ja tunteisiin, ja se aiheuttaa usein masennusta, ahdistusta ja pelkoa.

Ihmisillä voi olla tavallista suurempi riski saada mielenterveysongelmia myös erilaisten vammojen takia. Sen vuoksi lähestymistapoja voi olla tarpeen mukauttaa **vammaisten henkilöiden** oikeuksia koskevan strategian⁷⁴ mukaisesti. Tässä strategiassa viitataan erityisesti kehitysvammaisia koskeviin toimiin, kuten jäsenvaltioille annettu kehoitus toteuttaa laitoshoidosta luopumiseen tähtääviä hyviä käytäntöjä erityisesti mielenterveyden alalla.

Autonomia, riippumattomuus ja yhteiskunnan toimintaan osallistuminen liittyvät mielenterveyteen, ja ne ovat etenkin ikääntyneille ja vammaisille henkilöille merkityksellisiä. Sen vuoksi on ratkaisevan tärkeää varmistaa fyysinen, sosiaalinen ja taloudellinen esteettömyys esimerkiksi parantamalla pääsyä työmarkkinoille ja helpottamalla näiden henkilöiden paluuta työhön. Vammaisten henkilöiden työmarkkinatulosten parantamista koskevan työvoimapaketin työnantajille tarkoitetuista ohjeista kaksi käsittelee työntekoa kroonisten sairauksien kanssa ja työhönpaluuta⁷⁵. Komissio antaa jäsenvaltioille ennen vuoden 2023 loppua **itsenäistä elämää ja yhteisöön integroitumista** koskevia ohjeita, ja vuonna 2024 se esittää erityisen vammaisille tarkoitettujen huipputason sosiaalipalvelujen eurooppalaista laatukehityksen, jossa otetaan huomioon myös mielenterveys.

Pitkäkestoisen covid-19-taudin, josta käytetään myös nimitystä pitkittynyt koronatauti, oireilla on raportoitu olevan kielteinen vaikutus mielenterveyteen⁷⁶, ja heikko mielenterveys voi lisätä pitkittyneen koronataudin kehittymisen riskiä. Komissio perustaa **jäsenvaltioiden asiantuntijoiden kanssa pitkittynyttä koronatautia käsittelevän verkoston** vuonna 2023.

⁷⁰ [Tasa-arvon unioni:hlbtq-henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia 2020–2025](#).

⁷¹ [Study on the economic, social and human costs of trafficking in human beings within the EU – Euroopan unionin julkaisuautoimisto \(europa.eu\)](#).

⁷² [Ihmiskaupan torjuntaa koskevan EU:n strategian \(2021–2025\) mukaisesti](#).

⁷³ [Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto \(2021–2027\)\(europa.eu\)](#).

⁷⁴ Euroopan komissio hyväksyi vuonna 2021 [vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian](#) (2021–2030), joka on vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen mukainen. EU ja sen jäsenvaltiot ovat tämän yleissopimuksen osapuolia.

⁷⁵ [Vammaisten henkilöiden työllisyyspaketti](#).

⁷⁶ [Long COVID and mental health correlates: a new chronic condition fits existing patterns - PubMed \(nih.gov\)](#).

Pakolaiset ja kotiseudultaan siirtymään joutuneet henkilöt, erityisesti sotaa, vainoa tai konflikteja pakenevat (kuten Ukrainasta muualle siirtymään joutuneet henkilöt) ovat muita alttiimpia mielenterveysongelmien kehittymiselle⁷⁷, ja hädän vähentämiseksi tarvitaan varhaisia toimia. Tässä yhteydessä komissio pyrkii edelleen parantamaan kotiseudultaan siirtymään joutuneiden psykososiaalisen tuen saamista ja erityisesti psykologisen ensiavun antamista ihmisille, jotka ovat kärsineet Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan⁷⁸.

Komissio käynnistää turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston⁷⁹ puitteissa ehdotuspyynnön, jonka tavoitteena on vähentää muuttajien terveyspalvelujen, kuten mielenterveyspalvelujen ja psykologisen tuen, saannin esteitä.

Mielenterveysongelmat ovat yleisiä **asunnottomien**⁸⁰ keskuudessa. Pitkäaikainen ja toistuva asunnottomuus pahentaa mielenterveysongelmia ja henkisiä vammoja. **Asunnottomuuden vähentämistä käsittelevä eurooppalainen foorumi** käsittelee myös mielenterveyteen liittyviä haasteita.

Romaneilla voi olla muita suurempi riski saada mielenterveysongelmia, sillä heidän tilanteensa on usein vaikea. Taustalla voi olla heikko sosioekonominen tilanne, matala tulotaso ja sosiaalinen syrjäytyminen, puutteet koulutukseen pääsyssä ja työllistymisessä, puutteelliset asuinolot, erottelu, syrjäytyminen ja syrjintä sekä terveyteen liittyvät seikat. Romanian tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakehys sisältää alakohtaisen tavoitteen, joka koskee romanien terveyden parantamista ja tosiasiallisen yhdenvertaisen pääsyn lisäämistä laadukkaiden terveys- ja sosiaalipalveluiden piiriin⁸¹.

Rikosten uhrien, etenkin niiden, joille on koitunut huomattavaa haittaa rikoksen vakavuuden tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa takia (terrorismin, ihmiskaupan ja viharikosten uhrin ja lapsiuhrit) ja kaikkien muiden psykologista apua tarvitsevien uhrien pitäisi saada tällaista apua maksutta ja niin pitkään kuin on tarpeen. **Uhrien oikeuksia koskevan direktiivin tulevan tarkistuksen**⁸² yhteydessä komissio pyrkii parantamaan uhrien mahdollisuuksia saada psykologista apua erityisesti tekemällä psykologisesta avusta maksutonta kaikille tällaista apua tarvitseville uhreille niin pitkään kuin se on tarpeen.

⁷⁷ WHO:n mukaan arviolta joka viidennelle nyt sodan tuhoista kärsivälle kehitty mielenterveyden häiriö kymmenen seuraavan vuoden kuluessa ja joka kymmenennelle vakava tila, kuten traumaperäinen stressireaktio tai psykoosi.

⁷⁸ Ks. lippulaivatoimi, joka koskee mielenterveystukea Ukrainasta siirtymään joutuneille ja sodasta kärsiville ihmisille.

⁷⁹ [Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto \(2021–2027\)\(europa.eu\).](https://commission.europa.eu/system/files/2021-01/eu_roma_strategic_framework_for_equality_inclusion_and_participation_for_2020_-_2030_0.pdf)

⁸⁰ Nicholas Pleace (2023) Social and healthcare services for homeless people: a discussion paper forthcoming in European Platform on Combatting Homelessness.

⁸¹ https://commission.europa.eu/system/files/2021-01/eu_roma_strategic_framework_for_equality_inclusion_and_participation_for_2020_-_2030_0.pdf.

⁸² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta (EUVL L 315, 14.11.2012, s. 57–73).

Maaseudulla tai syrjäisillä alueilla asuvilla ihmisillä, kuten viljelijöillä, on erityisiä mielenterveysongelmia, jotka johtuvat irrallisuuden riskistä ja heikoista mahdollisuuksista päästä mielenterveyspalvelujen piiriin. Viljelijöiden itsemurhaluvut ovat tietyissä jäsenvaltioissa⁸³ 20 prosenttia valtakunnallista keskiarvoa korkeammat, minkä vuoksi viljelijöiden selviytymiskyvyn vahvistamiseksi tarjotaan tukea. Yhteisen maatalouspolitiikan varoilla voidaan tukea mielenterveyteen liittyvistä asioista tiedottamista, esimerkiksi maatalouden neuvontapalveluiden kautta. Käyttöön voidaan ottaa myös muuta rahoitusta esimerkiksi Euroopan sosiaalirahasto plussasta tai Euroopan aluekehitysrahastosta, ja näin voidaan vahvistaa investointeja maaseudun ja syrjäisten alueiden sosiaalitukipalveluihin ja siten varmistaa, että palvelut ovat niitä tarvitsevien viljelijöiden ja maataloustyöntekijöiden käytettävissä heidän asuinpaikastaan riippumatta.

LIPPULAIVAHANKKEET

11. RIKOKSEN UHRIEN SUOJELU

- Komissio pyrkii parantamaan vuoden 2023 toiseen neljännekseen mennessä rikoksen uhrien mahdollisuuksia saada psykologista ja mielenterveystukea tarkistamalla **rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua** koskevista vähimmäisvaatimuksista annettua direktiiviä.

12. SYÖVÄNTORJUNNAN MISSIO: NUORILLE SYÖPÄSELVIYTYJILLE TARKOITETTU ALUSTA

- Komissio tarjoaa **nuorille syöpäselviytyjille** alustan, jonka tavoitteena on auttaa heitä parantamaan mielenterveyttään, Horisontti Eurooppa -ohjelman syöväntorjunnan mission kautta⁸⁴.
- Komissio tukee jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, joka koskee psykologisen tuen antamista syöpäpotilaille sekä heidän hoitajilleen ja perheilleen (kahdeksan miljoonaa euroa)⁸⁵.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita parantamaan ikääntyneiden mahdollisuuksia saada käyttöönsä käyttökelpoisiksi osoitettuja digitaalisia työkaluja, jotka auttavat heitä kohentamaan mielenterveyttään ja osallistumaan sosiaaliseen elämään. Jäsenvaltioita pyydetään keräämään tietoa haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten, myös asunnottomien, mielenterveydestä ja palvelujen saatavuudesta syrjäytyneillä, etäisillä ja epäsuotuisilla alueilla. Komissio kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan erityisesti riskialttiimpien ryhmien tai syrjäytyneillä tai etäisillä alueilla asuvien ryhmien tosiasialliset yhdenvertaiset mahdollisuudet saada laadukkaita ja kohtuuhintaisia terveys- ja sosiaalipalveluja

⁸³ Ranskan kansanterveysviraston raportti vuodelta 2018.

⁸⁴ [EU Mission: Cancer \(europa.eu\)](https://eumissioncancer.europa.eu).

⁸⁵ Rahoitustuki vuoden 2023 EU4Health-ohjelmasta: CR-g-23-19.01 toimikohtaiset avustukset syöpäpotilaiden ja syöpäselviytyjien mielenterveysongelmiin.

esteettömästi⁸⁶ ja puuttumaan romanien erityistilanteeseen parantamalla mielenterveyspalvelujen ja ensisijaisten ennaltaehkäisytoimien saatavuutta esimerkiksi tiedotuskampanjoilla. Lisäksi komissio kehottaa jäsenvaltioita noudattamaan laitoshoidosta luopumiseen tähtääviä hyviä käytäntöjä varsinkin lasten osalta ja tehostamaan siirtymää yhteisöperustaisiin palveluihin.

e. Työn psykososiaalisten riskien pienentäminen

Ihmiset viettävät huomattavan osan ajastaan töissä. Hyvä työympäristö onkin terveyden kannalta ratkaisevan tärkeä. Stressi ja psykososiaaliset riskit työssä voivat vaikuttaa mielenterveyteen ja johtaa työtyytyväisyyden vähenemiseen, konflikteihin, tuottavuuden heikentymiseen, työuupumukseen, poissaoloihin ja työntekijöiden vaihtuvuuden lisääntymiseen. Mielenterveys on työkyvyn, osaamisen ja tuottavuuden edellytys. Noin puolet eurooppalaisista työntekijöistä kuitenkin katsoo, että stressi on yleistä työpaikoilla, ja se liittyy noin puoleen kaikista menetetyistä työpäivistä. Samalla psykososiaaliset riskit ja työperäinen stressi ovat työterveyden ja -turvallisuuden kannalta kaikkein haastavimpia ongelmia.

Digitalisaation mukanaan tuomat uudet työnteon muodot (kuten alusta- ja etätö), joiden käyttöönottoa **covid-19-pandemia** vauhditti, ovat vaikuttaneet työntekijöiden mielenterveyteen. Näiden työnteon muotojen mahdollistama joustavuus voi tosin osoittautua myös suotuisaksi. Keskeiset työntekijät ja erityisesti terveydenhuolto- ja sosiaalialan työntekijät vaikuttivat olevan suurimmassa vaarassa altistua työperäisille psykososiaalisille riskeille pandemian jälkeisessä tilanteessa⁸⁷.

Työnantajilla on keskeinen rooli työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden varmistamisessa, kuten EU:n **työterveys- ja työturvallisuuslainsäädännössä**⁸⁸ on määritetty. Komissio on ottanut työhön liittyvät psykososiaaliset riskit ja mielenterveyden huomioon jo vuosien ajan työterveyttä ja -turvallisuutta koskevissa strategiakehyksissään⁸⁹. Mielenterveyttä ja psykososiaalisia riskejä on painotettu erityisesti tiedonannossa *Työterveyttä ja -turvallisuutta koskeva EU:n strategiakehys 2021–2027*⁹⁰.

Lisäksi on paikallaan pohtia, miten edetään seuraavien seikkojen osalta: **oikeus olla tavoittamattomissa**, joka on erottamaton osa työperäisen stressin vähentämistä sekä työ- ja

⁸⁶ Esimerkiksi [romanien tasa-arvosta, osallisuudesta ja osallistumisesta annetun neuvoston suosituksen](#) mukaisesti.

⁸⁷ Ks. <https://osha.europa.eu/fi/publications/osh-pulse-occupational-safety-and-health-post-pandemic-workplaces>.

⁸⁸ [Turvallisuutta ja terveyttä koskeva lainsäädäntö | Työturvallisuus ja työterveys EU-OSHA \(europa.eu\)](#). Työterveyttä ja -turvallisuutta koskevassa puitedirektiivissä (89/391/ETY) säädetään työnantajan velvollisuudesta arvioida työntekijöiden turvallisuuteen ja terveyteen kohdistuvia vaaroja, myös psykososiaalisia riskejä, ja ottaa käyttöön turvatoimia. Myös näyttöpäätetyötä koskevassa direktiivissä (90/270/ETY), työpaikkadirektiivissä (89/654/ETY) ja terävien instrumenttien aiheuttamien tapaturmien ehkäisemistä terveydenhuoltoalalla koskevassa direktiivissä (2010/32/EU) käsitellään sellaisia työhön liittyviä näkökohtia, joilla on merkitystä psykososiaalisten riskien kannalta.

⁸⁹ Esimerkiksi KOM(2002) 118, KOM(2007) 62 ja COM(2014) 332.

⁹⁰ COM(2021) 323 final.

yksityiselämän tasapainon parantamista, **oikeus palata töihin** mielenterveyshäiriön jälkeen ja se, millainen on psyykkisesti turvallinen työympäristö. Nämä seikat ovat ratkaisevan tärkeitä mielenterveyden edistämisen ja nykyistä osallistavamman yhteiskunnan luomisen kannalta.

Komissio on tyytyväinen eurooppalaisten eri alojen välisten työmarkkinaosapuolten työohjelmaan vuosille 2022–2024 sekä käynnissä oleviin neuvotteluihin, joissa käsitellään etätyötä ja oikeutta olla tavoittamattomissa koskevaa uutta sopimusta, joka on tarkoitus hyväksyä oikeudellisesti sitovalla ja direktiivillä täytäntöön pantavalla sopimuksella. Komissio jatkaa **työmarkkinaosapuolten tukemista** niiden pyrkimyksissä neuvotella uusi etätyötä ja oikeutta olla tavoittamattomissa koskeva sopimus mahdollistamalla keskusteluja, määrittämällä parhaita käytäntöjä ja arvioimalla nykyisiä käytäntöjä ja sääntöjä, jotka liittyvät oikeuteen olla tavoittamattomissa. Työmarkkinaosapuolten meneillään olevat neuvottelut liittyvät Euroopan parlamentin tammikuussa 2021 oikeudesta olla tavoittamattomissa antamaan päätöslauselmaan, jota komissio on sitoutunut noudattamaan.

Komissio varmistaa, että EU-OSHA⁹¹ viimeistelee työterveyttä ja -turvallisuutta ja digitalisaatiota koskevan yleiskatsauksen, jossa käsitellään mielenterveyttä työssä, ja laatii psykososiaalisiin näkökohtiin ja mielenterveyteen työssä liittyvän työterveyttä ja -turvallisuutta koskevan yleiskatsauksen, joka sisältää tietoa hyvistä käytännöistä työhönpaluun yhteydessä ja työnteosta mielenterveyshäiriöiden yhteydessä, sekä yleiskatsauksen työterveys- ja työturvallisuusasioista terveydenhuolto- ja hoitoalalla. Komissio varmistaa, että EU-OSHA antaa päivitettyjä ohjeita jatkotoimena vuonna 2018 ilmestyneelle julkaisulle ”Terveet työntekijät, kukoistavat yritykset – käytännön opas hyvinvoinnista työssä”⁹² ja että se toteuttaa hankkeen hyvistä käytännöistä, joilla autetaan työperäisistä tai muista kuin työperäisistä mielenterveyshäiriöistä kärsiviä työntekijöitä pysymään töissä tai palaamaan töihin sairausloman jälkeen, ja raportoi tästä hankkeesta vuoteen 2024 mennessä.

Työterveyttä ja -turvallisuutta koskevassa huippukokouksessa, jonka puheenjohtajavaltio Ruotsi ja Euroopan komissio järjestivät 15.–16. toukokuuta 2023, todettiin, että psykososiaaliset riskit ja mielenterveys työssä ovat kasvavia työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyviä ongelmia, joita on tulevaisuudessa seurattava tarkemmin⁹³. Komissio seuraa EU:n työterveyttä ja -turvallisuutta koskevan huippukokouksen päätelmiä, jotta mielenterveyttä työssä voidaan edistää kolmikantaperiaatetta täysimääräisesti noudattaen. Se jatkaa myös työpaikkadirektiivin (89/654/ETY)⁹⁴ ja näyttöpäätetyötä koskevan direktiivin (90/270/ETY)⁹⁵ **tarkistamista**. Lisäksi komissio tukee **eurooppalaisen hoito- ja hoivastrategian⁹⁶** täytäntöönpanoa toimilla, joilla edistetään hoitajien ja hoidettavien henkistä hyvinvointia.

⁹¹ [Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto \(europa.eu\).](https://europa.eu/europa/en/tyoterveys-ja-tyoturvallisuusvirasto)

⁹² [Terveet työntekijät, kukoistavat yritykset – käytännön opas hyvinvoinnista työssä.](https://europa.eu/europa/en/terveet-tyontekijat-kukoistavat-yritykset-kaytannon-opas-hyvinvoinnista-tyossa)

⁹³ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10582#navItem-1>

⁹⁴ [Neuvoston direktiivi työpaikoille asetettavista turvallisuutta ja terveyttä koskevista vähimmäisvaatimuksista.](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fin/TXT/?uri=CELEX%3A31989L0654-01&fromDoc=31989L0654-01&fromId=1)

⁹⁵ [Neuvoston direktiivi näyttöpäätetyöstä.](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fin/TXT/?uri=CELEX%3A31990L0270-01&fromDoc=31990L0270-01&fromId=1)

⁹⁶ [Eurooppalainen hoito- ja hoivastrategia.](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/fin/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0609-01&fromDoc=32016R0609-01&fromId=1)

13. PSYKOSOSIAALISIA RISKEJÄ KOSKEVA EU-TASON ALOITE

- Komissio toteuttaa vertaisarvioinnin jäsenvaltioiden lainsäädännöllisistä ja täytäntöönpanon valvontaan liittyvistä lähestymistavoista, joilla käsitellään **psykososiaalisia riskejä työssä**. Tavoitteena on esittää arvioinnin tuloksiin ja työmarkkinaosapuolten tuotoksiin perustuva psykososiaalisia riskejä keskipitkällä aikavälillä koskeva EU-tason aloite.

14. EU:N TYÖPAIKKAKAMPANJAT

- **EU:n laajuinen EU-OSHAn Terveellinen työ -kampanja – Digiajan turvallinen ja terveellinen työ**; painopisteenä mielenterveys työssä (2023–2025);
- **EU:n laajuinen EU-OSHAn Terveellinen työ -kampanja psykososiaalisista riskeistä ja mielenterveydestä työssä**. Painopisteinä ovat uudet ja huomiotta jääneet ammattialat (kuten maatalous ja rakennusala) sekä ryhmät, joihin kuuluu heikosti koulutettuja ja nuoria työntekijöitä sekä siirtotyöläisiä (2026–2027/28).

Jäsenvaltioita kehotetaan kiinnittämään nykyistä enemmän huomiota **viljelijöiden ja maaseutuväestön** mielenterveysongelmiin yhteisen maatalouspolitiikan tuella sekä kehittämään ja panemaan täytäntöön toimia ja parhaita käytäntöjä, jotta voidaan paneutua ongelmien ehkäisemiseen ja keskeisten työntekijöiden, kuten terveydenhuollon ammattilaisten, opettajien ja maanviljelijöiden, **selviytymiskyvyn vahvistamiseen**. Auttaakseen jäsenvaltioita komissio huolehtii siitä, että EU-OSHA laatii raportin, jossa **käsitellään maatalousalan psykososiaalisia riskejä**.

Lisäksi jäsenvaltioita kehotetaan edistämään johtavien työsuojelutarkastajien komitean (SLIC) laatiman oppaan⁹⁸ käyttöä psykososiaalisen riskien ehkäisemisessä lisäämällä asiaa koskevien työterveys- ja työturvallisuusvelvoitteiden noudattamisen tehokasta seurantaa ja tarkastuksia sekä huolehtimaan siitä, että työsuojelutarkastajat osallistuvat johtavien työsuojelutarkastajien komitean järjestämiin koulutustilaisuuksiin.

f. Mielenterveysjärjestelmien vahvistaminen sekä hoidon ja hoivan saatavuuden parantaminen

Terveydenhuoltojärjestelmien on vahvistettava valmiuksiaan johtaa mielenterveyttä koskevia toimia ennaltaehkäisystä varhaiseen puuttumiseen, diagnosointiin, hoitoon ja hoivan järjestämiseen sekä potilaiden yhteiskuntaan sopeutumisen tukemiseen. Siksi mielenterveysjärjestelmien vahvistaminen sekä hoidon ja hoivan saatavuuden parantaminen on keskeinen tavoite.

⁹⁷ EU-OSHAn talousarviosta myönnettävä rahoitustuki.

⁹⁸ <https://osha.europa.eu/en/legislation/guidelines/labour-inspectors-guide-assessing-quality-risk-assessments-and-risk-management-measures-regard-prevention-msds>

Se, että jokaisella on oikeus ajoissa annettavaan laadukkaaseen, kohtuuhintaiseen, ehkäisevään ja hoitavaan terveydenhuoltoon, on yksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin keskeisistä periaatteista. Monet mielenterveysongelmista kärsivät eivät EU:ssa saa tukipalveluja helposti ja tasapuolisesti, ja palveluista aiheutuu monesti kustannuksia, joihin vain harvoilla on varaa. Jäsenvaltioiden välillä ja sisällä on eroja terveydenhuoltojärjestelmien kyvyssä vastata mielenterveysongelmista kärsivien tarpeisiin⁹⁹. Sukupuoleen, etniseen taustaan, maantieteelliseen sijaintiin, kaupunki- ja maaseutualueiden eroihin, koulutukseen, ikään, seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun sekä sukupuoliominaisuuksiin liittyvällä eriarvoisuudella on merkittävä vaikutus väestön mielenterveyteen ja siihen, onko asianmukaista hoitoa saatavilla.

On tärkeää määrittää **parhaita käytäntöjä ja innovatiivisia ratkaisuja** mielenterveyspalvelujen saatavuuden, laadun, kohtuuhintaisuuden ja hoitoon pääsyn parantamiseksi. **Eriarvoisuuden** poistamiseksi olisi tarjottava räätälöityä hoitoa haavoittuvassa asemassa oleville henkilöille, kuten siirtymään joutuneille henkilöille, pakolaisille, maahanmuuttajille, vammaisille henkilöille. Myös sairauksien yhteisesiintymisestä kärsivien ihmisten erityistarpeet on otettava huomioon, jotta voidaan helpottaa tehokkaaseen hoitoon pääsemistä etenkin niiden ihmisten kohdalla, joilla on huumeiden käyttöön liittyviä ongelmia, EU:n huumausainestrategian 2021–2025 ja siihen liittyvän toimintasuunnitelman mukaisesti.

Terveydenhuollon työntekijöiden koulutuksen tehostaminen on tärkeää, jotta osaamista ja hoidon laatua voidaan parantaa entisestään, mutta myös sen takia, että voidaan vähentää mielenterveysongelmista johtuvaa leimautumista ja syrjintää ja vahvistaa työssäkäyvän väestön selvitymiskykyä yhdellä niistä toimialoista, joihin kohdistuu kaikkein eniten painetta. Euroopan osaamisen teemavuosi tarjoaa sidosryhmille ainutlaatuisen tilaisuuden vahvistaa ammattilaisten koulutusta mielenterveyden alalla.

On selvitettävä, millaisia mahdollisuuksia niillä ihmisillä, jotka tarvitsevat parempaa tietoa ja hoitoa tai jotka asuvat maaseutualueilla, on **käyttää digitaalisia työkaluja** (esim. terveydenhuollon etäpalvelut, neuvontapuhelimet).

Sosiaalinen hoitomääräys on innovatiivinen lähestymistapa hyvinvoinnin ja terveyden, myös mielenterveyden, parantamiseen. Yksilötasolla sosiaalinen hoitomääräys antaa henkilölle tietoa, motivaatiota ja luottamusta, jotta hän voi hoitaa ja parantaa omaa terveyttään ja hyvinvointiaan aiempaa paremmin¹⁰⁰. Tätä lähestymistapaa voidaan soveltaa perusterveydenhuollossa: lääkärit tai muut terveydenhuollon ammattilaiset voivat määrätä potilaalle tämän tarpeiden ja kiinnostuksenkohteiden mukaisia aktiviteetteja, joita ovat vaikkapa luonnossa oleskelu, urheilu, jooga tai muut sosiaaliset ja kulttuuriset aktiviteetit¹⁰¹.

Komissio jatkaa sellaisten toimien kehittämistä, joilla tuetaan jäsenvaltioita **lääkkeisiin liittyvien täyttämättömien tarpeiden** käsittelemisessä, ja se arvioi **terveydenhuollon**

⁹⁹ Health at a Glance: Europe 2022 -raportti (ks. alaviite 37 sivulla 8).

¹⁰⁰ [Global developments in social prescribing - PubMed \(nih.gov\)](#).

¹⁰¹ [Systematic review of social prescribing and older adults: where to from here? - PubMed \(nih.gov\)](#).

etäpalvelujen mahdollisuudet mielenterveyspalvelujen saatavuuden parantamisessa¹⁰². Terveystila EU:ssa -hankkeen vuoden **2023 maakohtaisiin terveysprofileihin** sisällytetään **mielenterveyttä koskeva osio**. Lisäksi komissio aloittaa jäsenvaltioiden kanssa vapaaehtoisen yhteistyöprosessin (**avoimen koordinoitimenetelmän** kautta), jonka tavoitteena on vahvistaa kulttuurin ja mielenterveyden välisiä yhteyksiä. **Terveystilajärjestelmien suorituskäytön arviointia käsittelevässä asiantuntijaryhmässä** puolestaan tarkastellaan **uusien teknologioiden mahdollisuuksia** mielenterveysongelmien ehkäisyssä ja hoidossa¹⁰³.

Tietojen keräämistä ja seuranta on vahvistettava, jotta pystytään tekemään perusteltuja päätöksiä. On laadittava uusia tilastoja ja indikaattoreita ja sisällytettävä ne vähitellen päätöksentekoon, jotta voidaan ottaa huomioon esimerkiksi eriarvoisuuden, fyysisen terveyden ja mielenterveyden kaltaiset tekijät ja luonnosta koituva arvo ihmisille ja arvioida toimien ja rahoituksen vaikutusta. Tämä auttaa seuraamaan edistymistä kohti hyvinvointia, helpottaa poliittisiin haasteisiin liittyvää viestintää ja parantaa mahdollisuuksia käsitellä niitä ihmis- ja maapalokeskeisellä tavalla¹⁰⁴.

Jäsenvaltiot ovat jo ilmoittaneet, että mielenterveysalan työvoiman suunnittelussa ja/tai valmiuksien parantamisessa sekä mielenterveyspolitiikan seurannassa ja arvioinnissa sekä mielenterveyden edistämiseen ja mielenterveysongelmien ehkäisemiseen liittyvissä toiminnaissa tarvitaan ehdottomasti paljon tukea (kuva 1)¹⁰⁵.

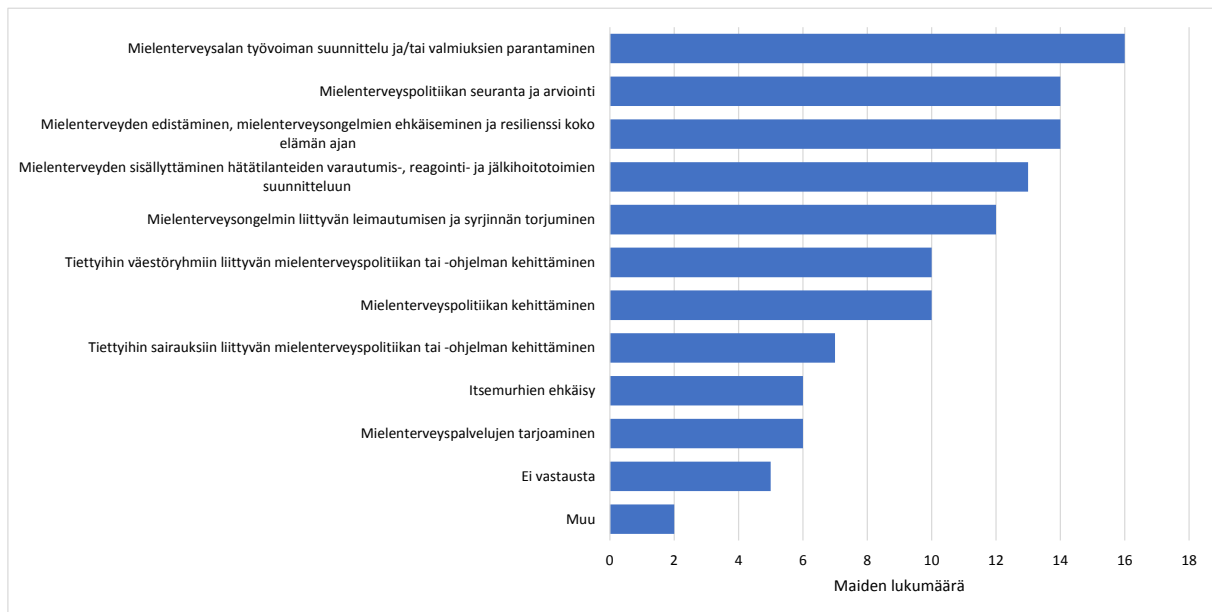
Kuva 1 – Jäsenvaltioiden ensisijaiset tarpeet valmiuksien kehittämisessä (EU:n 27 jäsenvaltiota, Norja ja Islanti).

¹⁰² [EUR-Lex – 52012SC0414 – EN – EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

¹⁰³ Asiantuntijaryhmän raportti ”Mapping metrics of health promotion and disease prevention for health system performance assessment” sisältää tapaustutkimuksen mielenterveydestä ja sosiaalista hoitomääräystä koskevista parhaista käytännöistä.

¹⁰⁴ [Strateginen ennakointi \(europa.eu\)](#).

¹⁰⁵ Jotta jäsenvaltioiden investointeja ja uudistuksia voidaan tukea kohdennetun valmiuksien parantamisen avulla, huhtikuussa 2023 toteutettiin kyselytutkimus yhteistyössä komission, WHO:n ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD:n) kanssa. Kyselytutkimuksen tavoitteena oli luoda yleiskuva jäsenvaltioiden mielenterveyspolitiikoista.

Näihin tarpeisiin vastaamiseksi EU:n tasolta annetaan rahoitustukea, jotta jäsenvaltiot voivat vahvistaa toimintavalmiuksiaan. Tähän sisältyy myös tavoite saada nykyistä enemmän ja paremmin koulutettuja ammattilaisia käsittelemään mielenterveysongelmia. Lisäksi tämä tarkoittaa siirtymistä laitospohjaisesta hoidosta yhteisöperustaiseen hoitoon.

Useat jäsenvaltiot ovat sisällyttäneet **elpymis- ja palautumissuunnitelmiinsa** toimia, joilla vahvistetaan väestölle tarjottavia mielenterveyspalveluja. Tämä vastaa vuoden 2020 **EU-ohjausjakson** yhteydessä annettuja **maakohtaisia suosituksia**, joissa kaikkia jäsenvaltioita kehoitetaan vahvistamaan terveydenhuoltojärjestelmiensä häiriönsietokykyä. Komissio ehdotti keväällä 2023 maakohtaisia suosituksia, joissa terveydenhuoltoalan uudistusta esitettiin kuudelle jäsenvaltiolle. Kuuden muun jäsenvaltion maaraporteissa todettiin, että terveydenhuoltojärjestelmää on edelleen parannettava elpymis- ja palautumissuunnitelmien täydentämiseksi. Lisäksi kaikissa EU-ohjausjaksolla hyväksytyissä maakohtaisissa raporteissa on jäsenvaltion väestön terveyttä ja terveydenhuoltojärjestelmiä koskeva temaattinen osio, jossa on eräissä valikoiduissa tapauksissa tuotu esiin mielenterveydellisiä haasteita ja suunniteltuja uudistuksia. EU-ohjausjaksolla seurataan edelleen terveydenhuollon kehitystä kansallisella tasolla.

LIPPULAIVAHANKKEET

15. AMMATILAISTEN MÄÄRÄN JA KOULUTUKSEN PARANTAMISTA EU:SSA KOSKEVA ALOITE

- Komissio tehostaa terveydenhuollon ja muiden alojen ammattilaisten, kuten opettajien ja sosiaalityöntekijöiden, **koulutusta** vuodesta 2023 alkaen. Lisäksi mielenterveysalan ammattilaisille käynnistetään uusi rajatylittävä vaihto-ohjelma tätä varten EU4Health-ohjelmasta osoitetun rahoitustuen (9 miljoonaa euroa) avulla. Tavoitteena on, että EU:ssa koulutetaan noin 2 000 ammattilaista vuoteen 2026 mennessä ja että vuosittain

tehdään noin 100 vaihtoa.

16. TEKNINEN TUKI MIELENTERVEYSJÄRJESTELMIEN UUDISTAMISELLE USEILLA ALOILLA

Komissio

- lisää vuonna 2024 mielenterveyspalvelujen saatavuutta ja kohtuuhintaisuutta tarjoamalla jäsenvaltioille pyynnöstä **teknistä tukea**, jotta ne voivat suunnitella ja toteuttaa uudistuksia integroitujen monialaisten mielenterveyspalvelujen saatavuuden parantamiseksi, teknisen tuen välineen kautta¹⁰⁶.

17. MIELENTERVEYTTÄ KOSKEVAN TIEDON KERÄÄMINEN

- Komissio varmistaa, että eurooppalaiseen terveyshaastattelututkimukseen (EHIS) sisällytetään vuodesta 2025 alkaen lisätietoa mielenterveydestä, jotta voidaan seurata ja arvioida mielenterveydessä saavutettua edistymistä EU:ssa.

Komissio kehottaa jäsenvaltioita varmistamaan, että saatavilla on kohtuuhintaisia mielenterveyspalveluja myös terveydenhuollon etäpalvelujen avulla ja rajatylittävässä toimintaympäristössä. Kansallisten viranomaisten olisi kehitettävä ja toteutettava yhteistyössä hankkeita, joiden tavoitteena on parantaa mielenterveyspalveluja, **yhteisöperustaista hoitoa** ja **laitoshoidosta luopumista**¹⁰⁷. Viranomaisia kehoitetaan kehittämään mielenterveysalan ammattilaisille hoitoon ohjaamisen väyliä ja ottamaan huomioon myös muiden palveluntarjoajien työn.

g. Eroon leimautumisesta

Leimautuminen ja syrjintä voimistavat mielenterveysongelmien henkilökohtaisia ja taloudellisia vaikutuksia. Mielenterveysongelmista kärsivien syrjintä on yleistä erityisesti sosiaalisessa mediassa mutta myös työpaikoilla: puolet työntekijöistä on sitä mieltä, että mielenterveyshäiriöstä kertominen vaikuttaisi työuraan kielteisesti¹⁰⁸.

Mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten yhteiskuntaan sopeutumista ja sosiaalista osallisuutta koskevien periaatteiden on ohjattava toimiamme. Jotta tilanne kohenisi, keskeistä on **lisätä tietoisuutta ja parantaa ymmärtämystä mielenterveydestä**. Koulujen opetussuunnitelmiin tulisi sisällyttää mielenterveyteen ja empatiaan liittyvää opetusta, ja kaikki sidosryhmät on otettava mukaan toimintaan.

¹⁰⁶ [Teknisen tuen välineen vuoden 2024 lippulaivahanke – Mental health: Fostering well-being and mental health \(europa.eu\)](#)

¹⁰⁷ [Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen \(vammaisyleissopimus\) mukaisesti.](#)

¹⁰⁸ OSH Pulse (Flash-eurobarometri 2022): [”Occupational safety and health in post-pandemic workplaces”](#). Raportti sisältää tulokset psykososiaalisia riskejä koskevista kysymyksistä, yksittäisiä maita koskevat tietokoosteet sekä asiantuntijoiden kirjoittaman mielenterveyttä ja covid-19-pandemian vaikutusta koskevan seuranta-artikkelin.

Vuotuinen Euroopan mielenterveysviikko (toukokuussa) ja maailman mielenterveyspäivä¹⁰⁹ (10. lokakuuta) ovat tapahtumia, joissa käsitellään erityisesti leimautumista EU:n tasolla.

Taide ja kulttuuri ovat tärkeitä keinoja edistää hyvää mielenterveyttä ja hyvinvointia sekä yksittäisten ihmisten keskuudessa että yleensä koko yhteiskunnassa. Niiden avulla voidaan tukea sosiaalista osallisuutta ja vähentää mielenterveysongelmista johtuvaa leimautumista.¹¹⁰ Niillä voidaan täydentää mielenterveysongelmien perinteisempiä tukitapoja, ja ne voivat osaltaan edistää mielenterveysongelmien ehkäisemistä ja vähentää mielenterveysongelmista johtuvaa leimautumista. Komissio tukee jäsenvaltioita toimissa, joilla välitetään tietoa kulttuurisen ja taiteellisen toiminnan myönteisestä merkityksestä mielenterveyden ja yleisen hyvinvoinnin edistämiseksi myös asiaa koskevalla tapahtumalla, jossa esitellään **taidetta ja kulttuuria** uusina keinoina parantaa hyvinvointia ja mielenterveyttä.

LIPPULAIVAHANKKEET

18. LEIMAUTUMISEN JA SYRJINNÄN TORJUNTA

Komissio myöntää 18 miljoonaa euroa seuraaviin tarkoituksiin¹¹¹:

- Parannetaan potilaiden, myös syöpäpotilaiden, heidän perheidensä ja omaishoitajien ja virallisten hoitajien elämänlaatua ja **painotetaan erityisesti leimautumiseen ja syrjintään puuttumista** tukemalla jäsenvaltioita **parhaiden käytäntöjen määrittämisessä ja täytäntöönpanossa**.
- Autetaan saman tavoitteen saavuttamiseksi sidosryhmiä toteuttamaan sellaisia hankkeita kuin **tietoa lisäävät toimet**, joilla puretaan mielenterveysongelmiin liittyvää leimautumista ja torjutaan syrjintää, varmistetaan **sosiaalinen osallisuus, suojellaan potilaiden oikeuksia** ja keskitytään haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin.
- Laaditaan **EU-tason ohjeet mielenterveysongelmiin liittyvän leimautumisen purkamiseksi ja syrjintään puuttumiseksi** jäsenvaltioiden kanssa kansanterveyttä käsittelevän asiantuntijaryhmän ja sidosryhmien avulla.
- Toteutetaan **tiedotustoimia** leimautumisen torjumiseksi.

Komissio kannustaa jäsenvaltioita suunnittelemaan mielenterveysongelmiin liittyvän leimautumisen demystifointiin ja purkamiseen tarkoitettuja **tiedotuskampanjoita** ja **kehittämään toimenpiteitä, joilla torjutaan leimautumista ja syrjintää** auttamalla ihmisiä palaamaan työelämään, antamalla potilaille mahdollisuus käyttää heidän tarpeitaan parhaiten vastaavia palveluja ja levittämällä tietoa syrjinnän torjumiseen tarkoitettujen oikeudellisten välineiden käytöstä. **Näistä asioista olisi välitettävä tietoa** (poliittiset päättäjät, työnantajat, terveydenhuollon ammattilaiset, muut ammattilaiset sekä suuri yleisö ja erityisesti

¹⁰⁹ [Maailman mielenterveyspäivä \(who.int\)](https://www.who.int/campaigns/world-mental-health-day).

¹¹⁰ [C4H_SummaryReport_V11LP_shortsmall.pdf \(cultureforhealth.eu\)](#).

¹¹¹ Rahoitetaan [EU4Health-ohjelmasta](#) (18,36 miljoonaa euroa: mielenterveyteen liittyviin toimiin vuoden 2023 työohjelmasta osoitettu budjetti).

haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten mielenterveyttä hoitavat ja leimaantumista käsittelevät ammattilaiset). Olisi tuettava **yhteisötoimintaa** (urheilu, taide, luonto), joka auttaa leimaantumisen purkamisessa ja tukee mielenterveyden kuntoutusta. Jäsenvaltioiden tulisi tukea käytäntöjä, joissa rohkaistaan integroimaan mielenterveyden ongelmista kärsivät ihmiset yhteisöön ja työmarkkinoille, myös yhteisötalouden keinoin.

h. Mielenterveyden edistäminen maailmanlaajuisesti

Mielenterveyden suojeleminen ja edistäminen ei ole vain EU:n keskeinen tavoite, vaan se on myös **maailmanlaajuinen kysymys**, jossa EU voi näyttää esimerkkiä toteuttamalla kohdennettuja toimia kansainvälisellä tasolla ja edistämällä tarvittaessa lähentymistä.

EU ja Yhdysvallat ilmaisivat 30. ja 31. toukokuuta 2023 pidetyssä **EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaja- ja teknologianeuvostossa** yhteisen näkemyksen, jonka mukaan verkkoalustojen olisi kannettava enemmän vastuuta sen varmistamisessa, että niiden palvelut edistävät verkkoympäristöä, joka suojelee, voimaannuttaa ja kunnioittaa lapsia ja nuoria. Alustojen olisi myös toteutettava vastuullisia toimia, joilla puututaan niiden palvelujen lasten ja nuorten mielenterveyteen ja kehitykseen kohdistuviin vaikutuksiin¹¹².

EU:n globaalissa terveysstrategiassa¹¹³ esitetään maailmanlaajuisia, kansallisia ja alueellisia toimia, joiden tarkoituksena on helpottaa terveyteen liittyvien YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Strategiassa keskitytään kolmeen toisiinsa liittyvään painopisteeseen: 1) ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin parantaminen koko elämän aikana, 2) terveydenhuoltojärjestelmien vahvistaminen ja yleisen sairausvakuutusturvan edistäminen ja 3) terveysturvallisuuden varmistaminen, mukaan luettuina mielenterveys ja psykososiaalinen tuki. Toimissa on keskityttävä perusterveydenhuollon vahvistamiseen, ja siinä mielenterveyspalvelujen saatavuus on oleellista.

EU:n ulkoiseen toimintaan liittyvässä nuorisotoimintasuunnitelmassa (2022–2027)¹¹⁴ terveyden ja hyvinvoinnin katsotaan olevan edellytyksiä sille, että nuoret ihmiset voivat hyödyntää koko potentiaalinsa ja osallistua yhteiskunnan toimintaan. Toimintasuunnitelman ”voimaannuttamispilarin” ytimessä ovat terveys sekä henkinen ja fyysinen hyvinvointi. Samalla **mielenterveyden ja psykososiaalisen tuen** olisi oltava olennainen osa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan kumppanimaiden kansallisia terveydenhuoltojärjestelmiä ja tuetaan tarvittaessa maailmanlaajuisia kansanterveystoimia, joita toteutetaan esimerkiksi AIDS:n, tuberkuloosin ja malarian torjunnan maailmanlaajuisen rahaston¹¹⁵, sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa koskevan Spotlight-aloitteen¹¹⁶ tai EU:n humanitaarisen avun yhteydessä. WHO:n mukaan yli joka viides kärsii konfliktien jälkitilanteissa masennuksesta, ahdistuksesta tai

¹¹² EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaja- ja teknologianeuvosto, joka pidettiin 30. ja 31. toukokuuta 2023, yhteinen julkilausuma.

¹¹³ [EU Global Health Strategy to improve global health security and deliver better health for all \(europa.eu\)](#).

¹¹⁴ [Nuorisotoimintasuunnitelma \(europa.eu\)](#).

¹¹⁵ [Home – The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria](#).

¹¹⁶ [The Spotlight Initiative | What we do: Ending violence against women and girls | UN Women – Headquarters](#).

traumaperäisestä stressihäiriöstä¹¹⁷. Mielenterveyteen liittyviä tarpeita syntyy myös pakkosiirtotilanteiden ja luonnonkatastrofien yhteydessä. Sen vuoksi mielenterveyden ja psykososiaaliset tukipalvelut ovat olennainen osa kokonaisvaltaisia kriisitoimia, ja ne on sisällytetty EU:n humanitaarisen avun operaatioihin. Vuodesta 2019 tähän on osoitettu **111 miljoonaa euroa**.

EU kehottaa myös muita ryhtymään toimiin mobilisoimalla **avunantajia ja kumppaneita ja lisäämällä heidän tietoisuuttaan** siitä, miten tärkeää on laadukkaan mielenterveydellisen ja psykososiaalisen tuen tarjoaminen humanitaaristen hätätilanteiden yhteydessä. Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikan alueella tuloksellisesti toteutettujen toimien pohjalta muillakin alueilla **järjestetään tiedotustilaisuuksia ja kehitetään valmiuksia**. Toimiin ryhdytään Latinalaisen Amerikan ja Karibian alueella vuoden 2023 loppuun mennessä.

Lisäksi komissio kehittää sidosryhmien valmiuksia järjestämällä koulutusta ja levittämällä tietoa mielenterveydellistä ja psykososiaalista tukea koskevasta virastojen välisen pysyvän komitean (IASC) vähimmäispalvelupaketista¹¹⁸. Humanitaarinen yhteisö kehitti tämän keskeisen vertailuvälineen, jonka tarkoituksena on asettaa vähimmäislaatu ja helpottaa vaikuttavien ja oikea-aikaisten mielenterveystoimien käyttöönottoa kriisitilanteissa.

Ukrainassa¹¹⁹ komissio tukee kotiseudultaan siirtymään joutuneille lapsille ja heidän huoltajilleen sekä laitoksissa oleville lapsille tarkoitettuja yhteisökeskuksia, jotta he voivat palata normaaliin arkeen ja rutiineihin edes jossain määrin. Hyökkäyssodan pitkä kesto ja sen järkyttävät vaikutukset pahentavat niiden ihmisten mielenterveyteen kohdistuvia vaikutuksia, jotka ovat joutuneet pakenemaan sotaa EU:hun ja siirtymään kotiseudultaan Ukrainassa. Tämän takia tarvitaan määrätietoista ja kunnianhimoista tukea.

Ukrainalaiset lapset joutuvat tällä hetkellä kärsimään sodan aiheuttamista traumaista, jotka usein jättävät heihin syviä henkisiä arpia. Komissio aikoo yhdessä Ukrainan kanssa perustaa verkko-opiskeluohjelman, joka on tarkoitettu lastenlääkäreille ja perusterveydenhuollon henkilöstölle. Tämän aloitteen avulla terveydenhuollon ammattilaiset saavat tarvittavat taidot traumojen hoitamiseksi ja lasten mielenterveyden parantamiseksi. Ahdistuneille lapsille sekä Ukrainassa että EU:ssa tarjotaan myös erityisiä kuntoutuspalveluja.

Komissio tukee myös humanitaarisen avun kumppaneita, jotta ne voivat parantaa **valmiuksiaan vastata konfliktialueiden väestön mielenterveyteen liittyviin tarpeisiin** esimerkiksi Zaporizžjan, Harkovan, Dnipron ja Mykolajivin alueilla. Vuonna 2022 sovittiin Punaisen Ristin yhdistysten kansainvälisen liiton kanssa EU4Health-ohjelmasta myönnettävästä 28,4 miljoonan euron rahoituksesta psykologisen ensiavun antamiseen. Lisäksi sidosryhmät toteuttavat neljää hanketta¹²⁰ (yhteensä kolme miljoonaa euroa), joilla pannaan täytäntöön parhaita käytäntöjä muuttaja- ja pakolaisväestön mielenterveyden ja

¹¹⁷ [New WHO prevalence estimates of mental disorders in conflict settings: a systematic review and meta-analysis - The Lancet](#).

¹¹⁸ [IASC Minimum Service Package](#): Mental Health and Psychosocial Support.

¹¹⁹ Rahoitustukea annetaan [NDICI-välineen itäisen kumppanuuden alueellisesta ohjelmasta](#) psykologisen tuen järjestämiseksi Ukrainassa.

¹²⁰ [EU4Health-hankkeet](#) mielenterveystuen antamiseksi ukrainalaisille pakolaisille.

psykososiaalisen hyvinvoinnin parantamiseksi. EU4Health-ohjelmasta on varattu yli 10,6 miljoonaa euroa vuodelle 2023 toimiin, joilla parannetaan pääsyä terveydenhuoltopalveluihin ja tarttumattomien tautien, etenkin mielenterveysongelmien, ehkäisyä. Komissio tukee myös jäsenvaltioita ja sidosryhmiä **iFight Depression** -nimisen parhaan käytännön¹²¹ toteuttamisessa. Tässä käytännössä on kyse itsehoidon verkko-ohjelmasta, joka voi auttaa kotiseudultaan, myös Ukrainasta, siirtymään joutuneita henkilöitä hoitamaan oireitaan itse.

Koska pelkästään humanitaarisen avun turvin ei voida täyttää kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden pitkäaikaisia tarpeita, joihin kuuluu myös terveydenhoito, komissio tukee kumppanimaitaan **kotiseudultaan siirtymään joutuneiden henkilöiden yhteisöjen integroimisessa** kansallisiin palvelurakenteisiin. Integrointi tehdään siten, että voidaan varmistaa pakolaisten tasavertainen ja oikeudenmukainen pääsy palveluihin, jotka vastaavat heidän tarpeitaan esimerkiksi mielenterveyden, traumaperäisen stressihäiriön ja sukupuolistuneen väkivallan kokemusten osalta. Pakolaisten tarpeisiin kohdennettu EU:n tuntuva apu sisältää myös psykososiaalista tukea etenkin kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleville ihmisille sekä lapsille, sodan ja ihmiskaupan uhreille, ahdinkoon joutuneille muuttajille ja palaajille.

Komissio tukee kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jolla edistetään ja suojellaan oppijoiden sekä heidän opettajiensa ja huoltajiensa mielenterveyttä ja psykososiaalista hyvinvointia koulutukseen liittyvillä toimilla. Komissio on suurin tukija **Education Cannot Wait** -rahastossa, jonka keskeisenä painopisteenä pidetään mielenterveydellistä ja psykososiaalista tukea, sekä **Global Partnership for Education** -aloitteessa, jonka tavoitteena on lujittaa terveys- ja koulutusalojen välisiä yhteyksiä.

Komissio jatkaa **mielenterveysasioiden valtavirtaistamista** toimenpiteisiin, joilla vahvistetaan terveydenhuoltojärjestelmiä alueellisella, kansallisella ja maailmanlaajuisella tasolla. Tämä on sopusoinnussa niiden toimien kanssa, joissa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet sekä humanitaarisen avun, kehityksen ja rauhan muodostama kokonaisuus. Lisäksi komissio varmistaa, että pakolaiset, vielä pakomatalla olevat ja kotiseudultaan siirtymään joutuneet henkilöt saavat hätätilanteiden jälkeisessä vaiheessa kumppanimaissa samantasoista mielenterveydellistä ja psykososiaalista tukea kuin vastaanottavien yhteisöjen jäsenet.

LIPPULAIVAHANKKEET

19. MIELENTERVEYDELLINEN TUKI UKRAINASTA SIIRTYMÄÄN JOUTUNEILLE JA SODASTA KÄRSIVILLE IHMISILLE

- Komissio osallistuu **psykologisen ensiavun** antamiseen Venäjän hyökkäyssodasta **Ukrainassa** kärsiville ihmisille ja syventää yhteistyötä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälisen liiton kanssa¹²² (28 miljoonaa euroa). Komissio pyrkii tehostamaan rahoitustukeaan, joka on osoitettu sodan vuoksi kotiseudultaan siirtymään joutuneille henkilöille annettavan psykososiaalisen tuen vahvistamiseksi. Lisäksi perehdytään mahdollisuuksiin järjestää psyykkisen ensiavun ja

¹²¹ <https://ifightdepression.com/en/>: saatavana ukrainan kielellä kulttuurisesti mukautettuna.

¹²² Talousarvio: 28,4 miljoonaa euroa, myönnetty [vuoden 2022 EU4Health-työohjelman](#) puitteissa.

psykososiaalisen tuen koulutusta (verkkokoulutusta) pelastustyöntekijöille, opettajille ja sosiaalityöntekijöille, jotta voidaan paremmin auttaa avun tarvitsijoita. Lisäksi myönnetään 0,5 miljoonaa euroa hätätilanteessa oleville ihmisille annettavan psykososiaalisen tuen vahvistamiseen.

- Komissio aikoo yhdessä Ukrainan kanssa perustaa lastenlääkäreille ja perusterveydenhuollon henkilöstölle tarkoitetun verkko-opiskeluohjelman, jolla tuetaan sodan aiheuttamasta stressistä ja ahdistuksesta kärsiviä **ukrainalaisia lapsia**. Tämän aloitteen avulla terveydenhuollon ammattilaiset saavat tarvittavat taidot traumojen hoitamiseksi ja lasten mielenterveyden parantamiseksi.
- Komissio tekee yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa mahdollistaakseen kohtuuhintaisen psykososiaalisen tuen antamisen sotaa paenneille ihmisille. Tällä täydennetään tilapäistä suojelua koskevan direktiivin nojalla järjestettävää terveydenhuoltoa.

20. MIELENTERVEYDELLISTÄ JA PSYKOSOSIAALISTA TUKEA KOSKEVASTA VIRASTOJEN VÄLISEN PYSYVÄN KOMITEAN¹²³¹²⁴ VÄHIMMÄISPALVELUPAKETISTA TIEDOTTAMISEN TUKEMINEN:

- Komissio tukee jatkossakin **vähimmäispalvelupaketista** tiedottamista. Paketin tarkoituksena on auttaa humanitaarisia toimijoita tarjoamaan laadukasta hoitoa humanitaarisissa hätätilanteissa. Siinä annetaan ohjeita siitä, miten ajoissa tarjottavat, koordinoituvat ja näyttöön perustuvat mielenterveyspalvelut voidaan sisällyttää yleiseen humanitaariseen toimintaan.

Mielenterveyteen osoitettu EU-rahoitus

Mielenterveyden tukemiseen tarkoitettua budjetin on vastattava haasteen suuruusluokkaa. EU:n ja jäsenvaltioiden on osoitettava riittävästi resursseja sen varmistamiseksi, että apua tarvitsevia ihmisiä autetaan, mikä on sosiaalinen ja taloudellinen välttämättömyys.

Komissio hyödyntää kaikkia EU:n talousarvion asiaankuuluvia rahoitusvälineitä vuosien 2021–2027 monivuotisesta rahoituskehiksestä, jotta voidaan käsitellä keskeisiä mielenterveydellisiä haasteita ja tukea tässä tiedonannossa määritettyjä lippulaivahankkeita ja toimia. Lisäksi jäsenvaltiot voivat hyödyntää elpymis- ja palautumistukivälineen¹²⁵ kautta saatavilla olevia varoja rahoittaakseen terveyteen, myös mielenterveyteen, liittyviä uudistuksia ja investointeja.

Mielenterveystoimiin on osoitettu yhteensä **1,23 miljardia** euroa EU:n tukea, ja määrärahoista voidaan rahoittaa **suoraan tai välillisesti** mielenterveyttä edistäviä toimia tutkimuksesta tietoisuuden lisäämiskampanjoihin, valmiuksien kehittämistä ja parhaiden terveyskäytäntöjen siirtämisestä syöpäpotilaille ja ukrainalaisille pakolaisille annettavaan psykologiseen tukeen. Näiden hankkeiden ja ohjelmien vaikutusta seurataan säännöllisesti. Tämä edellyttää luotettavan, vertailukelpoisen ja tuoreen datan lisäksi indikaattoreita sekä

¹²³ Talousarvio: 750 000 euroa, rahoitus [tehostetun toimintavalmiuden ohjelmasta](#).

¹²⁴ WHO, Unicef, UNHCR ja UNFPA <https://mhpsm.org/en>.

¹²⁵ [Elpymis- ja palautumistukiväline \(europa.eu\)](#).

seuranta- ja arviointijärjestelmiä, jotta voidaan varmistaa asianmukainen seuranta ja vastuullisuus.

EU4Health-ohjelmasta¹²⁶ on osoitettu 69,7 miljoonaa euroa vuosille 2022 ja 2023 hyvää mielenterveyttä edistäviin toimiin. Tähän sisältyy 51,4 miljoonaa euroa vuoden 2022 työohjelmasta¹²⁷, jolla tuetaan valmiuksien kehittämistä koskevia aloitteita jäsenvaltioissa ja käsitellään haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien mielenterveyttä, sekä 18,3 miljoonaa euroa vuoden 2023 EU4Health-työohjelmasta, jolla tuetaan jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tarjotaan psykologista tukea syöpäpotilaille sekä heidän hoitajilleen ja perheilleen¹²⁸.

Horisontti 2020 -ohjelmasta ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelmasta¹²⁹ otetaan käyttöön 765 miljoonan euron rahoitus mielenterveyttä koskevien tutkimus- ja innovointihankkeiden tukemiseen.

Kansalliset, alueelliset ja paikalliset viranomaiset voivat myös hyödyntää koheesiopolitiikan rahoitusta, erityisesti Euroopan sosiaalirahasto plussaa (ESR+) ja Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR), parantaakseen yhtäläisiä mahdollisuuksia saada terveydenhuoltoa investoimalla esimerkiksi tarvittaviin infrastruktuuriin ja laitteisiin, henkilökohtaisiin avustajiin, liikkuviin ryhmiin, neuvontapalveluihin ja sosiaalityöntekijöihin¹³⁰. Teknisen tuen väline tarjoaa jäsenvaltioille teknistä tukea mielenterveyttä koskeviin hankkeisiin (kaksi miljoonaa euroa vuonna 2023). Komissio aikoo ottaa vuonna 2024 käyttöön teknisen tuen välineestä lisäresursseja, joilla tuetaan mielenterveysalan valmiuksien kehittämistä kysyntälähtöisesti jäsenvaltioissa.

EU:n Luova Eurooppa -ohjelmasta on otettu käyttöön rahoitusta (3,3 miljoonaa euroa) kulttuuria, hyvinvointia ja mielenterveyttä koskeviin hankkeisiin, ja 28 miljoonaa euroa on otettu käyttöön mielenterveyden ja psykososiaalisten tukitoimien tukemiseen hätätilanteissa ja humanitaarisissa yhteyksissä (Euroopan pelastuspalvelu ja humanitaarisen avun operaatiot). Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelmasta¹³¹ (2023–2024) tarjotaan myös rahoitusmahdollisuuksia¹³² lasten ja sukupuoleen perustuvan väkivallan uhrien mielenterveyttä koskeville toimille¹³³. Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirastosta myönnetään rahoitusta mielenterveysongelmiin puuttumiseksi työpaikalla.

¹²⁶ [EU4Health-ohjelmaa koskeva asetus \(EU\) 2021/522](#).

¹²⁷ [com_2022-5436_annex2_en.pdf \(europa.eu\)](#)

¹²⁸ [wp2023_annex_en.pdf \(europa.eu\)](#).

¹²⁹ [Horisontti Eurooppa -puiteohjelma \(europa.eu\)](#).

¹³⁰ EAKR:sta on varattu yhteensä 7,2 miljardia euroa terveydenhuollon infrastruktuuriin ja laitteisiin, joihin voi sisältyä mielenterveyttä ja sosiaalista osallisuutta edistäviä toimenpiteitä.

¹³¹ [Kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelma](#).

¹³² Daphne-aloite ja lapsen oikeudet: [c_2022_8588_1_en_annexe_acte_autonome_cp_part1_v2.pdf \(europa.eu\)](#).

¹³³ Vuoden 2024 Daphne-ohjelman ehdotuspyynnön puitteissa 22,9 miljoonaa euroa sukupuoleen perustuvan väkivallan ja lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi ja torjumiseksi, jotta voidaan rahoittaa toimia, joilla tuetaan erityisesti uhreja ja eloonjääneitä ja kehitetään edelleen yhdennettyjä lastensuojelujärjestelmiä.

Päätelmät ja seuraavat vaiheet

Nykyiset mielenterveyteen liittyvät haasteet voivat koskea meitä kaikkia, ja niiden käsitteleminen edellyttää yhteensovitettuja toimia ja kaikkien asianosaisten toimijoiden täyttä sitoutumista. Mielenterveys on **erottamaton osa ihmisten terveyttä**. Kun mielenterveys on hyvä, ihminen pystyy näkemään omat kykynsä ja selviytymään elämään kuuluvissa haasteissa, olemaan sosiaalinen, työskentelemään ja ottamaan osaa yhteisön toimintaan.

Kaikki instituutiot ja hallinnon tasot voivat tehdä oman osansa hyvän mielenterveyden tiellä olevien esteiden poistamisessa, ja se niiden on myös tehtävä. Koko yhteiskunnan mobilisoimiseen tarvitaan koordinoituja toimia, jotka kattavat terveydenhuoltojärjestelmän ja ulottuvat paljon sitä laajemmalle. Tarvitaan koko elämänkaaren kattava lähestymistapa, jossa painotetaan tasa-arvoisuutta ja syrjimättömyyttä.

Komissio kehottaa Euroopan parlamenttia ja jäsenvaltioita tekemään yhteistyötä, jotta tässä strategisessa tiedonannossa esitetyjä aloitteita voidaan edistää. Niissä luodaan perusta kansallisella ja EU:n tasolla toteutettaville jatkuville toimille, joiden tavoitteena on kokonaisvaltainen, ongelmien ehkäisyyn painottuva ja useita sidosryhmiä osallistava lähestymistapa mielenterveyteen. Näillä aloitteilla parannetaan mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten terveydenhoitoa yleisesti EU:ssa ja muualla maailmassa.

Mielenterveysongelmien ehkäiseminen, avunsaanti ja sopeuttaminen yhteiskuntaan ovat olennainen osa oikeutta terveydenhuoltoon. Tällä aloitteella EU asettaa kunnianhimoisen tavoitteen auttaa yhteiskunnan hauraimpia ja haavoittuvimpia ihmisiä sen eurooppalaisen elämäntavan mukaisesti, jossa jokaisella ihmisellä on merkitystä ja jossa hänellä olisi oltava mahdollisuudet elää vaurasta elämää.

Tämä tiedonanto käynnistää uuden strategisen lähestymistavan, jonka tavoitteena on saattaa mielenterveys yhdenvertaiseen asemaan fyysisen terveyden kanssa. Se tuo uuden tukipilarin Euroopan terveysunionin arkkitehtuuriin sekä vahvistamalla meneillään olevaa työtä että avaamalla uusia, yhdessä kaikkien kumppaneiden kanssa kehitettyjä toimintalinjoja, jotka sisältävät myös täytäntöönpanotoimia. Kansanterveyttä käsittelevä asiantuntijaryhmä ja etenkin sen mielenterveyttä käsittelevä alatyöryhmä seuraavat niitä tiiviisti jäsenvaltioiden kanssa. Sidosryhmillä on mahdollisuus tehdä yhteistyötä ja koordinoida yhteistä panostaan EU:n terveyspolitiikkafoorumissa määritettyjen toimien kehittämisessä ja toteuttamisessa. Nämä yhteensovitetut toimet ovat keino kehittää ja toteuttaa uusi kunnianhimoisen lähestymistapa mielenterveyteen. Tavoitteena on nykyistä kestävämpi yhteiskunta, jossa ihmiset ovat etusijalla.